

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
KOMMUNIKÁCIÓ ÉS MÉDIA
NAPPALI TAGOZAT
PR ÉS SZÓVÍVŐ SPECIALIZÁCIÓ

A színház, mint a társadalmi érzékenyítés egyik eszköze
– A bullying jelenségének feldolgozása
egy színházi nevelési előadás keretein belül

Belső konzulens: Bancsik György

Készítette: Varga Tímea

Budapest, 2020

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés.....	4
A Láthatáron Csoport bemutatása	6
A színházi nevelési előadások, programok értelmezése, körüljárása.....	14
A bullying avagy az iskolai bántalmazás jelenségének bemutatása	21
A Láthatáron Csoport Pitbull Kamilla Gimnázium című színházi nevelési előadásának alkotófolyamatának ismertetése	26
A Láthatáron Csoport Pitbull Kamilla Gimnázium című színházi nevelési előadásának PR-marketing kampánya	32
A kérdőíves kutatás: A színházi nevelési előadások ismertsége a pedagógusok körében ..	35
Összefoglalás.....	40
Mellékletek.....	42
Irodalomjegyzék.....	50

BEVEZETÉS

Dolgozatom témájaként a színházat, mint a társadalmi érzékenyítés eszközt választottam, azon belül pedig a színházi nevelési előadásokat, programokat fogom vizsgálni.

Az ötlet és vele együtt az elhatározás, hogy ezt válasszam a szakdolgozatom témájának néhány hónappal ezelőtt fogalmazódott meg bennem, mikor elkezdtem együtt dolgozni Feuer Yvette-el és a Láthatáron Csoporttal. Kezdetben művészeti titkári feladatokat láttam csak el a társulatnál, így sikerült belelátnom az adminisztratív feladatokba, kapcsolatot tartottam az iskolákkal, a színészekkel és a többi művészeti titkárral, illetve leszerveztem az előadásokat, ám nem sokkal később felkérést kaptam, hogy emellett ellássam a csoport egy készülő előadásának produkciós asszisztensi feladatkörét is. Ekkor egy egészen új „világ” nyílt meg előttem, és engedett betekintést a kulisszái mögé. A próbafolyamatok, próbajátékok során egy egészen más oldalát ismerhettem meg a színháznak, a színházi nevelési előadásoknak, amikkel korábban nem voltam tisztában. Ez vett rá később arra is, hogy megnézzem a többi előadást is, ami a középiskolásoknak készült és egy kicsit utánajárjak annak, mire is jó tulajdonképpen ez az egész...

Írásomban olyan kérdésekre fogom keresni a választ többek között, mint, hogy: Milyen hatásai vannak a színházi nevelési előadásoknak? Hogyan segítenek ezek a diákoknak és a tanároknak egy - egy társadalmi probléma kezelésében? Hogyan kommunikálnak a színházi nevelési előadások, az azokban szereplő színészek, drámapedagógusok, a diákokkal, a résztvevőkkel?

Ahhoz, hogy ezekre a kérdésekre sikerüljön választ találni, először is tisztáznunk kell néhány dolgot a színházi nevelési előadásokkal kapcsolatosan.

Az első és legfontosabb, definiáljuk mit is jelent pontosan az a fogalom, hogy színházi nevelés, milyen műfajok tartoznak ebbe a kategóriába, ki és mit ért alatta. Ehhez a témában már megjelent szakirodalmat hívom majd segítségül, mint például a Színházi nevelési és színházpedagógiai kézikönyvet Cziboly Ádám szerkesztésében, aki olyan szakemberek tanulmányait gyűjtötte össze a kötetbe többek között, mint Novák Géza Máté, Golden Dániel és Bethlenfalvy Ádám, illetve az interjúalanyaimat, akik vállalták, hogy megosztják velem személyes tapasztalataikat, véleményüket a téma kapcsán. Hogy több oldalról is sikerüljön rálátást szerezni a témára, igyekeztem változatosan megszűrni az alanyokat. Így esett a választásom Feuer Yvette-re, a Láthatáron Csoport alapítójára, aki színész, színházi alkotó, drámapedagógus és gyerekpszichodramatista, Gerner Csabára és Fehér Dániel

színészekre, Sárosi Emőke kulturális szervezőre és kritikusra, aki korábban a Láthatáron Csoport művészeti titkáráként is tevékenykedett, Pászik Cristopher szövegíróra és amatőr színészre, valamint Farkas Franciska színész, drámapedagógusra, aki szociális munkás diplomát is szerzett, emellett pedig a Tudás Hatalom formáció tagjaként Cristopherrel együtt számtalan ifjúsági programban vettek már részt.

A következő lépésben megvizsgáljuk, hogyan épül fel egy színházi nevelési előadás, végig követve az alkotófolyamatot a gondolat megszületésétől, egészen az előadás bemutatójáig, és az azt követő első tantermi előadásig. Példaként a Láthatáron Csoport egyik közelmúltban bemutatott középiskolai darabját, a Pitbull Kamilla Gimnázium című színházi nevelési előadást fogom használni, melynek központi témája az iskolai bántalmazás, a bullying jelensége. Ugyancsak a szakirodalom, valamint a téma egyik szakértőjének, Dr. Kulcsár Gabriellának a segítségével ismertetem az iskolai bántalmazás fogalmát, bemutatom a folyamat résztvevőit, és azt, hogy milyen arányban van jelen a probléma Magyarországon és az egész világon.

Bemutatom milyen játékokat használ a társulat az előadást követő feldolgozó foglalkozáson és ezekre hogyan reagálnak a résztvevő diákok és tanárok, valamint azt az információ csomagot, amiben a társulat szakmai tanácsadója összegyűjtötte, a jelenség résztvevői mit tehetnek, ha ilyen helyzetbe kerülnek, hová tudnak fordulni, milyen lehetőségeik vannak.

Kitérek továbbá az előadás PR és marketing kampányára is, ezáltal mutatva be azt, hogyan próbáljuk meg felvenni a kapcsolatot iskolákkal, pedagógusokkal, hogyan próbálunk meg közelebb jutni a célcsoportunkhoz.

Végezetül egy kérdőív segítségével, amit a közösségi média egyik platformján tettem közzé pedagógusok számára, bemutatom, hogy mi a viszonya a pedagógusnak a színházi nevelési előadásokhoz, mennyire tartják ezeket hasznosnak, mennyire elterjedtek, milyen korábbi tapasztalataik vannak a téma kapcsán.

A Láthatáron Csoport bemutatása

A Láthatáron Csoport egy független színházi társulás, amely az évek során szinte minden korosztály számára létrehozott különféle színházi performanszokat: vannak gyerek-, ifjúsági és felnőtt előadásaik is.

Gyerekelőadásaik interaktívak, látványosak, általános- és középiskolásoknak játszott előadásaik színházi nevelési előadások, felnőtt előadásaink pedig részvételi színházi előadások, azaz a nézők az előadás résztvevőivé válnak, jelenlétükkel és hozzászólásaikkal alakítva a játékot.

Színházi nevelési előadásainkkal társadalmilag sokakat érintő, de alaposabban ritkán vizsgált problémákat térképeznek fel (családi problémák, drog, prostitúció, szegénység); a felnőtt előadásokkal pedig olyan kortárs és egyben örök témákat kutatnak, mint a párkapcsolat, az identitás és a változás, valamint annak értelmezése elfogadása.

Legfőbb céljuk, hogy művészeti és színházpedagógiai tevékenységeikkel segítsék társadalmunk szolidárisabbá és toleránsabbá tételét, hogy felszabadult, elmélyült, gondolatébresztő és szemléletformáló párbeszédet folytassanak olyan témakörökben, amelyeket társadalmilag sokszor tabuként, bizonyos rétegek problémájaként vagy családi magánügyként kezelünk

Fontos számunkra, hogy színházi nevelési előadásaikkal felhívják a figyelmet olyan társadalmi csoportokra, akik ritkán hallatják a hangjukat, vagy bemutassanak olyan élethelyzeteket, – együttérzéssel és/vagy humorral – amelyekről nem szívesen beszélünk.

További célkitűzésük, hogy erősítsék az egyéni és társadalmi önreflexiót, mert egy egészségesebb és derűsebb társadalom kialakítása mindannyiunk közös érdeke. Küldetésük, hogy előadásainkat és foglalkozásainkat eljuttassuk olyan rászoruló vagy marginális helyzetben élő közösségekhez, akiknek máskülönben igen kevés lehetősége arra, hogy valódi kulturális élményekhez jussanak. Fontos számunkra olyan közösségi színházi élmények megteremtése, ahol több generáció és különböző társadalmi rétegek együtt vannak jelen, ezáltal erősítve a „mindenki más, de senki nem más” közös emberi élményét

A Csoportot Feuer Yvette színész, drámapedagógus alapította 2010-ben. Működésük első éveiben gyerekeknek szóló bohócelőadásaikkal bejárták Magyarország szegény, északkeleti részeit, ahol 2014-ig közel 15,000 néző látta előadásaikat. 2014-2017 közt több, a középiskolás korosztályt megszólító, egy-egy fontos társadalmi-családi problémát középpontba helyező színházi nevelési előadást készítettek, amelyeket budapesti és vidéki színházakban,

középiskolákban és gyerekotthonokban játszanak országszerte. 2017-től kezdve felnőtteknek is készítenek színházi előadásokat széles rétegeket megszólító témákban (párkacsolat, család) kortárs színházi formanyelven, sokszor részvételi színházi elemekkel.

Annak érdekében, hogy egy kicsit közelebbi képet mutathassak arról hogy, milyen témák körbejárásával és feldolgozásával foglalkozik a csoport, az alábbiakban részleteznék pár színházi nevelési előadást, a hozzájuk tartozó foglalkozásokkal együtt.

Ablak:

Téma

Edward Bond, a kortárs brit drámairodalom egyik legendás alakja kimondottan fiatal közönségeknek írt drámája éles helyzeteket mutat be és éles kérdéseket tesz fel nézőinek. Egy panelház sokadik emeletén egy 16 éves fiú próbál önálló életet kezdeni, kiszabadulni otthonról, megszabadulni anyja terheitől. De az önállóságnak ára van. Az anyja csak egy kis csendre vágyik. De az utca zaját, a kinti történéseket nem tudja kizárni az életéből. Nem bír szabadulni az újsághírtől, amit korábban olvasott. Az apa nem akar apa lenni, inkább csak túlélni próbál. Úgy érzi, jobb sorsot érdemelne, mint amit kapott. Egy fiatal útját követhetjük, születése előtti időtől élete sorsdöntő pillanatáig. Van-e esélye tisztán látni a 16 éves fiúnak ebben a kinti-benti zűrzavarban? Az előadás egy széthulló család életét mutatja be és tematikájában megjelenik a droghasználat, a szülők válása, a gyereket egyedül nevelő anya élethelyzete és a kamasz fiú szüleihez való viszonya.

Forma és időtartam

Az előadás három jelenetből áll, amelyek közt időugrás van. Bond stílusa a realizmus és a stilizáció közt mozog. Előadásunk egy óra hosszúságú és utána egy 45 perces feldolgozó foglalkozás következik, aminek célja, hogy a fiatalok mélyebben megértsék az előadás által felvetett élethelyzeteket és kérdéseket, valamint ők maguk is elmondhassák gondolataikat, érzéseiket a látottakkal kapcsolatban.

Mianyánk:

Téma

Az előadás középpontjában egy családi titok áll, amely évtizedek óta átszövi, beborítja és mérgezi egy egész család életét. A titok végül kiderül, de a kérdés az, hogy vajon megváltozik-e ettől bármi is vagy minden marad a régiben? Képes-e szembenézni a múlttal anya és lánya

vagy folytatódik tovább az elhallgatás, hiszen az igazság túl félelmetes és fájdalmas? Az előadás fő kérdése az, vajon szükséges-e az őszinteség egy családon belül, mit okozhat a titkolózás és milyen hatása lehet az igazságnak?

Forma és időtartam

Az előadás színházi nevelési előadás. Az első rész (amiben van egy ún. színházi nyitás) 70 perc hosszúságú, a második rész egy 45 perces feldolgozó foglalkozásból áll. Az előadásban az Anya, a Lány, és az Apa szerepeit felváltva játssza a két színész az idősíkok és a szerepek gyakori váltásával.

Kiállok érted:

Téma

Az előadás és a hozzá kapcsolódó feldolgozó program elsősorban a prostituálttá válás és emberkereskedelem veszélyének kitett fiatalok lehetőségeit és az áldozattá válás folyamatát vizsgálja egy történeten keresztül, amiben valós és mesei elemek keverednek. A történet lányokról szól, akik mélyszegénységben nőnek fel és durva, rideg környezetben ismerkednek a világgal, amelyben kevés szeretet és figyelem jut nekik. Milyen sors jut azoknak, akik szegénységbe születnek, akik nevelőotthonokban nőnek fel? Hogyan segíthetnek a jólétben élők a társadalom peremén egyensúlyozó fiataloknak?

Előadásunkat és a hozzá kapcsolódó foglalkozást a középiskolás korosztály számára ajánljuk amellet, hogy az előadás önmagában minden felnőtt számára is teljes értékű élményt nyújt. Célunk, hogy a potenciálisan érintett gyerekek figyelmét felhívjuk az áldozattá válás természetrajzára, valamint, hogy a diákok a színészekkel való közös gondolkodáson és játékon keresztül érzékenyebbé és nyitottabbá váljanak az előadásban felmerülő fontos társadalmi problémákra.

Érintett témák:

- szeretet-szeretlenség (Kitől, hogyan tanulunk szeretni?) sorsformáló ereje,
- a pénz és az anyagi javak (gazdagság-szegénység) sorsformáló ereje,
- társadalmi egyenlőtlenségek, igazságtalanságok felismerése,
- esélyegyenlőség kérdése,
- a jólétben élők felelőssége

Forma és időtartam

Az előadás formanyelve, ami a realista és a stilizált formanyelvet keveri, a való életből vett és mesei tartalmakat sző egybe. Több erőszakos jelenetet is szimbolikusan közvetít. Az előadás elsődleges célcsoportja a gyermekotthonban élő, potenciálisan veszélyeztetett fiatalok és a gyermekvédelemben dolgozó felnőttek. Másodlagos célcsoportja a jobbsorsú középiskolás fiatalok és a felnőttek. A különböző célcsoportok számára (gyermekotthonban élő gyerekek és gimnazisták) különböző feldolgozó foglalkozásokat dolgoztunk ki. Az előadás hossza 90 perc, amit egy 45 perces feldolgozó foglalkozás követ.

A hetedik éjig:

Téma

7 év alatt lecserélődnek a sejtjeink, 8 alatt eljutottunk a walkmantól az iPodig. Mennyi idő 9 év? Vajon elég ahhoz, hogy elfelejtsük kik vagyunk? Honnan jöttünk? Főhősünk, Bibi 29 éves. Cigánylány. 9 éve nem járt a szülőfalujában. 9 éve nem találkozott az édesanyjával. Semmit nem tud róla. Pedig semmi különös nem történt közöttük, nem titkolóztak egymás előtt, nem veszték össze, csak egyszerűen így alakult, élték a saját életüket. Az előadást Holdosi József *Cigánymózes* című kisregénye ihlette. A történet az identitásváltás, az elszakadás és hazatalálás témakörét járja körül. Mi a felelősségünk abban, hogy mi lesz belőlünk, milyen felnőtté válunk? Mi az ára annak, hogy ha ki akarunk törni a környezetünkből? Milyen árat fizet ezért az anya, és milyen a lánya? Mi épül be észrevétlenül mindennapjainkba és mi tudatosul bennünk mindazokból a dolgokból, amiket otthonról hozunk?

Forma és időtartam

Az előadást 13-15 éveseknek játsszuk, időtartama 2 óra.

Banyamosoda:

Téma

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy feketelelkű boszorkány, továbbá egy királylány, egy királyfi, meg egy kicsit se hétköznapi szerkezet, a Pucerátor 2000 (legújabb modell). Ez a kicsit se hétköznapi szerkezet arra is képes, hogy a gonosz szerzetek fekete lelkét tisztára mossa. Például a boszorkányokét! Persze, ez nem megy olyan könnyen... Kell hozzá ez is, az is – a mélyen tisztelt publikum, vagyis a tisztalelkű gyerekek segítségével többek között. Hogy aztán sikerül-e a feketelelkű boszorkány lelkét fehérre mosni – no, ezt csak az tudja meg aki megnézi az előadást!

Forma és időtartam

Az előadás vásári komédiai elemeket és tárgyanimációt egyaránt használó interaktív gyerekelőadás dalokkal és élő hangszeres játékkal. Hossza 45 perc.

Én Prometheusra gondoltam:

Téma

Az *Én Prometheusra gondoltam* című előadás témája a társadalmi felelősségvállalás és a manipuláció. Azt feszegetjük, hogy mi a kapcsolat a szó és a tett közt, a gondolat és a cselekvés közt. A történet egy slam poetry (vagy más néven kreatív versírás) óra kereteiből rugaszkodik el az osztálytermen kívüli valóságába, a felelősség és a hatalom felelősségének kérdései felé. Az előadás során végzett kreatív írásgyakorlatokkal és ritmusjátékokkal (majdnem) eljutunk a versírásig és mindez a történet szerves része, az alkotás és reflektálás magától értetődő eszköze. A részvételi színházi előadásban a nézők egyszerre résztvevői és nézői az eseményeknek. A felelősség kérdése kapcsán azt vizsgáljuk, hogy hol a határ? Meddig lehet felelős valaki mások gondolataiért és cselekedeteiért? A nézők hasonló folyamatba kerülnek bele, mint azok, akik a történetünkben valószínűleg nem ismerték fel a határokat, és a költészetből valóságot csináltak. De ki ezért a felelős?

Forma és időtartam

részvételi színház: Nézői speciális, „több mint nézői” szerepbe kerülnek. Aktív cselekvők, akiknek lehetőségük nyílik az előadás keretein belül játszani, megosztani a gondolataikat, döntéseket hozni és/vagy alakítani a történetet. Az előadás hossza másfél óra.

slam poetry: Művészet nem csak művészeknek. Mindenki a saját (verses vagy szabad formájú) szövegét adja elő, amely egy számára fontos vagy társadalmilag égető témáról (is) szól. Figyelem, az előadás különböző játékok mellett slameket is tartalmaz!

Én,te,mi – haladunk a korrallal:

Téma

Előadásunk komédia, témáját a párkapcsolatokra jellemző helyzetek és történetek adják. Mit kezd egymással egy férfi és egy nő, ha az egyik mást akar, mint a másik? Ha más a ritmusuk? Ha más dolgok fontosak számukra, mást gondolnak a gyermeknevelésről? Mennyire kell megfelelni egymásnak és mi változik az évek során? Össze lehet-e valaha hangolódni? Az előadás célja, hogy egy olyan komplex közösségi színházi élményt nyújtson a résztvevők

számára, amelyben lehetőségük nyílik saját kapcsolati mintáikra, problémáikra és élethelyzeteikre rátekinteni, azokra reflektálni, azokról közösen gondolkodni. A vizsgált élethelyzetekre kellő távolságból tekintünk rá, ebben segít az előadás átszövő humor és a játékmester.

Forma és időtartam

Előadásunk részvételi színházi előadás felnőttek számára. Magját az alkotók által összegyűjtött párkapcsolati élethelyzetek adják, amelyeket a színészek improvizációja alapján Nagy Orsolya író-dramaturg öntött formába. A bemutatott jelenetek közt a játékmester által vezetett, a nézőkkel folytatott beszélgetések és játékok kapnak helyet a bemutatott jelenethez kapcsolódóan. Ebben az ún. részvételi részben természetesen nem kötelező részt venni, csupán az beszél vagy játszik, akinek kedve van. A nézőknek egy ponton arra is lehetőségük van, hogy egy bizonyos jelenet szereplőit „instruálják”, és javaslataik alapján a színészek újra eljátsszák a jelenetet. Az előadás hossza bő másfél óra.

Hagyaték:

Téma

A világhírű gyermekkorkutató, Alice Miller és fia, a szintén pszichológus Martin Miller kapcsolatát bemutató Hagyaték premierjére 2019. november 6-án került sor a Hold21 HPS KultSzalonban. A darabot Martin Miller 2013-ban íródott és 2019 áprilisában magyarul is kiadott könyve ihlette, ami édesanyjának a rekonstruált életrajza, valamint saját gyerekkorának leírása. Ebből a közfelfogás számára eddig teljesen ismeretlen kép rajzolódik ki az elismert pszichológusnőről.

Szeretnénk megvizsgálni, milyen folyamatok játszanak abban szerepet, hogy egy zseniális élelátással bíró anya nem képes rálátni saját cselekedeteire, és nem képes érzékenynek lenni saját gyermekére? Urai lehetünk-e önmagunknak valaha, vagy múltunk foglyai maradunk, akármit is csinálunk? Szülőként el tudjuk-e engedni a gyerekeinket, képesek vagyunk-e egy önmagunkat túllépő, meghaladó szeretetre? Mi segítheti a változási folyamatokat?

Az előadás az egyéni, családi és társadalmi traumák, valamint feldolgozásuk módját kutatja, a jelenből indulva villantva fel a múlt képeit.

Forma és időtartam

A történet különböző tereken és korokon át, különböző szereplőket megelevenítve és az olykor eltérő narratívákat ütköztetve, mozaikszerűen bomlik ki. Az előadást követően a Martin

Millerrel az általa írt könyv apropóján készült videóinterjút is levetítjük nézőinknek, és mindenkit várunk egy közös beszélgetésre.

Pitbull Kamilla Gimnázium:

Téma

Év elején új diák érkezik a Szent Kamilla Gimnáziumba. Eleinte nem sok zavar, szinte észrevétlenül próbál az új iskola és az ismeretlen, furcsa kasztrendszer szerint működő közösség kihívásainak megfelelni. Nem sokáig tud azonban észrevétlen maradni – ő lesz az elsőszámú zaklató-diák legújabb céltáblája. Az intézményt vezető határozott igazgató komoly ambíciókkal vág neki a tanévnek: szeretné, ha idén felkerülne a térképre a gimnázium. A tanári kar belviszályai azonban megnehezítik a helyzetet, így a diákokra marad a kérdés körbejárása: mit tehetünk a zaklatás ellen?

Forma és időtartam

Az előadás a bullying, az iskolai zaklatás témájával foglalkozik. A programon a színházi nevelés eszköztárával, a résztvevőkkel közösen tárjuk fel a zaklatás hátterét és a lehetséges cselekvési lehetőségeket. Az előadásba beépülő interaktív részek és az előadást követő 25 perces feldolgozó foglalkozás egyaránt a résztvevő diákoknak nyújt megnyilvánulási és részvételi lehetőséget. Célunk az érzékenyítés, a bullying felismerésének segítése és a zaklató-típusok tisztázása, a megerősítés és pozitív válaszutak keresése.

A megmentő:

Téma

A történet két lánytestvéréről szól, nevük Náná és Malvin. Sosem voltak közel egymáshoz, majd elszakadtak egymástól és felnőtt korukban találkoznak újra. A találkozás során visszaemlékeznek múltjukra, és fokozatosan kibomlik a két testvér és családjuk története, a testvérek különbözőségének okai. Megjelenik apa, anya és a család ismerősei. Tudnak-e a nővérek utat találni egymáshoz felnőtt korukban? Feldolgozható-e a múlt, elfogadható, megszerethető-e a másik, az idegen, a különböző? Aki nem az, és nem olyan, amilyennek akartuk. Ajánljuk az előadást mindenkinek, akinek van testvére, akinek nincs és aki már átélte valaha, milyen rögzös útjai lehetnek a szeretetnek.

Forma és időtartam

Az előadásban megjelenő összes karaktert két színész nő játssza, összesen nyolc szerepet. A jelen pszichorealista képei váltakoznak a múlt abszurdabb és groteszk humorú képeivel. Az előadás hossza hetven perc.

A színházi nevelési előadások, programok értelmezése, körüljárása

Mikor elhatároztam, hogy a szakdolgozatom témájaként a színházat, mint a társadalmi érzékenyítés eszközt választom, azon belül is a színházi nevelési előadásokat, nem kisebb fába vágtam a fejszém, mint, hogy egy még a számomra sem egészen kristálytisza területet vizsgáljak és próbáljak meg bemutatni. Mint bárki más, aki életében először találkozik egy fogalommal, magam is az interneten kezdtem a kutakodást, az első lépésem pedig a következő volt, definiálni, megérteni, hogy tulajdonképpen mit is értünk színházi nevelési előadás alatt.

„A színházi nevelés a drámapedagógiai tevékenység azon ága, melyben más dramatikus tevékenységformáktól eltérően nagyobb teret kap a színházi formanyelv alkalmazása. Tagjai általában színházi és pedagógiai gyakorlattal egyaránt rendelkező szakemberek, úgynevezett színész-tanárok. A társulatok nem egyetlen, általuk jól ismert osztálynak vagy iskolai csoportnak, hanem mindig valamely meghatározott korosztálynak készítik foglalkozásaikat; többnyire számukra ismeretlen közösségeknek, csoportoknak tartják azokat, s így csak az általános életkori jellemzők figyelembevételével készülhetnek fel programjaik kivitelezésére.”¹ – áll a Wikipedia vonatkozó szócikkében. Vagyis ebből következik, hogy a szakembereknek rugalmas személyiségeknek és improvizációs készségben erősnek kell lenniük.

„Ha a legfontosabb jellemzőt keressük, akkor kijelenthetjük, hogy a színházi nevelés ma gyűjtőfogalom, nem egyetlen módszer uralmát, hanem a módszerek sokféleségét, párhuzamosságát jelöli. Az előadások és programok alapját az emocionálisan és intellektuálisan egyaránt hatásos előadás (helyzet, jelenetsor) jelenti. A hagyományos nézői szerep átértelmeződik, a nézőknek aktivitást, interaktivitást, közös gondolkodást és cselekvést kínálnak az alkotók, ezzel különböző mértékben, más-más módszereket használva, de elmozdítják őket a résztvevői szerep felé.”² – kapunk egy másfajta értelmezést Takács Gábortól, a Független Előadó-művészeti Szövetség színházi nevelési szekciójának vezetőjétől, aki a színhaz.hu-nak írt cikkében tulajdonképpen ugyan arra a kérdésre keresi a választ, mint én, nevezetesen, hogy miért fontos, miről szól a színházi nevelés?

„2010-ben Gödöllőn, a Színházi Nevelési Társulatok Országos Találkozóján a területtel foglalkozó szakemberek egyrészt megegyeztek a 'színházi nevelési előadás' elnevezésben,

¹ https://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%ADnh%C3%A1zi_nevel%C3%A9s

² https://szinhaz.hu/2012/07/14/miert_fontos_miro_l_szol_a_szinhazi_neveles_908

másrészt meghatároztak hat olyan irányelvet, amelynek minden ilyen programnak meg kell felelnie. [...]

1. művészi igénnyel, színházi eszközökkel megfogalmazott emberi problémákat és ebből fakadó helyzeteket vizsgálnak, drámapedagógiai eszközökkel, interaktív módon;
2. színházi és pedagógiai téren egyaránt felkészült szakembereket kívánnak;
3. általában [egy, már] létező közösség (a gyerekek és fiatalok esetében ez jellemzően az iskolai osztály) tagjait várják résztvevőként;
4. egységes szerkezetbe foglalt színházi részből / részekből, és drámapedagógiai eszközökkel történő feldolgozó részből / részekből állnak;
5. pontosan meghatározott pedagógiai célokkal rendelkeznek;
6. alapvető fontosságot tulajdonítanak a partneri kommunikációnak színész-drámatanárok és résztvevők között, vagyis a résztvevők alkotótársak, akiknek gondolatai beépülnek a programba.”³

Később a szerzőpáros a formai és a tartalmi szempontok keveredésére hivatkozva egy másik javaslattal állt elő a jelenség meghatározására. Eszerint „a komplex színházi nevelési előadás olyan színházi nevelési program, amelyben:

- színházi előadás-részletek vagy jelenetsorok, felkészítő és feldolgozó beszélgetések és dramatikus munkaformák egyaránt megtalálhatók,
- jellemzően többféle munkaformát, ezekben gyakran többféle szerepet és nézőpontot kínálnak a résztvevőknek,
- ezen munkaformák között gyakoriak a váltások,
- a színházi részek és a felkészítő / feldolgozó részek nem válnak el, hanem együttesen adnak ki egy szerves egészet,
- a program kb. 2-4 óra időtartamú, többnyire tanrendbe van illesztve, és meghatározott korcsoportba tartozó résztvevőknek készült. 4

Kaposi László a Drámapedagógiai Magazin 2010-ben megjelent különszámának bevezetőjében meglehetősen tág fogalomként kezeli, értelmezi a színházi nevelést. Véleménye szerint: „A színházi nevelés a színházon keresztül a világ fontos dolgaira tanítás. A színházi nevelés alkalom arra, hogy miközben létrejön a megértésbeli változás, átéljük, megéljük valamit. Hogy élményben lehessen részünk... Tanítás, megértés, átélés, élmény... Tanítás – a szó legnemesebb értelmében. Mindenféle 'didaktikai felhang' nélkül. És a sok fontos dolog között

³ (Cziboly és Bethlenfalvy, Színházi nevelési programok kézikönyve, 2013: 354 – 355)

⁴ (Cziboly és Bethlenfalvy, Színházi nevelési programok kézikönyve, 2013: 356)

persze a színházi nevelés a színházra is tanít, mert, ugye, az is a világ fontos dolgainak egyike. A színházi nevelés magyarországi konkrét megvalósulásai a művészi alkotói utak és a nevelési módszerek gazdag kínálatát nyújtják. [...] Nem akadályozza meg a munkát, de úgy tűnik, a közös gondolkodást sem, hogy a társulatok eltérő nyelvet használnak tevékenységük leírásakor: nem közös a terminológia, és rendre más színházi nyelveket beszélünk vagy kedvelünk.”⁵

A számomra legegyértelműbb, legletisztultabb összefoglalásra végül a színhazineveles.hu tudástárában bukkantam, ahol az alábbi módon határozzák meg a jelenséget: „A színházi nevelési / színházpedagógiai program olyan, a színházi nevelés és színházpedagógia körébe tartozó tevékenységforma, amely

- elsődlegesen a köznevelésben érintettek számára készül,
- előadás vagy jelenetsor van benne, amely épülhet az önkifejezés bármilyen verbális és nonverbális műfajára (pl. prózai színház, báb- és figurális színház, tánc- és mozgásszínház, zenés színház, cirkusz, performansz, stb.),
- pedagógiai célja van az alkotóknak,
- a résztvevők a program során annak menetét érdemben befolyásoló, vagy az abban történetekre érdemben reflektáló, nyílt interakciókban vehetnek részt,
- megismételhető, minden alkalommal különböző csoportoknak játszott programok.

Az előre elkészített előadás vagy jelenetsor és az ezekhez kapcsolódó interaktív feldolgozó szakaszok nem feltétlenül ugyanabban az idő-intervallumban valósulnak meg, elképzelhető köztük akár több napi, egy-két heti távolság is.

A program az alkotók által előre meghatározott korosztályt megszólító témával, sokszor emberi, társadalmi problémákkal foglalkozik. De állhat a középpontjában az adott színház repertoárjában játszott előadás is, amely köré különböző típusú, egyszeri alkalmat jelentő foglalkozások, programok szerveződ(het)nek.”⁶

Összefoglalva tehát a fentiek alapján, a színházi nevelési előadások és a színházi nevelési programok olyan tevékenységi formák, melyeknek keretei között a színész-drámapedagógus a színház eszközkészletét felhasználva egyfajta közös gondolkodásra sarkallják a diákokat különböző, általában a társadalomban felbukkanó problémákról, szélsőséges élethelyzetekről, a céljuk pedig a téma iránti érzékenyítés, az edukáció és a szemlélet változásának előidézése.

A szakirodalom nyújtotta alapok után szerettem volna azoknak a véleményét is kikérni egyes kérdésekben, akik nap mint nap előadásokat és feldolgozó foglalkozásokat tartanak vagy

⁵ Drámapedagógiai Magazin - Különszám 2. (2010.)

⁶ <https://www.szhazineveles.hu/tudastar/szhhazi-nevelesi-szhhazpedagogiai-program/>

szerveznek a környezetben, többnyire középiskolások számára, ezáltal egészítve ki a megszerzett elméleti tudásukat az ő tapasztalataikkal. Mint ahogyan arra már a bevezetőmben is kitértem ehhez Farkas Franciska, Fehér Dániel, Feuer Yvette, Gerner Csaba, Pászik Christopher és Sárosi Emőke segítségét kértem, az ő személyes közléseiket fogom tehát az elkövetkezőkben ismertetni. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy mindannyiukkal összeköt a Láthatáron Csoportnál végzett művészeti titkári munkásságom, mivel Dániel és Csaba közreműködnek a társulat Ablak című színházi nevelési előadásában és az azt követő feldolgozó foglalkozásban, Franciska és Christopher a legújabb produkciónk, a Pitbull Kamilla Gimnázium szereplői és egyben a foglalkozás megtartásából is kiveszik a részüket, Yvette pedig nem csak a Láthatáron Csoport művészeti vezetője, de játszik is az összes előadásban, drámapedagógusként pedig rendszerint ő is vezeti, moderálja az előadás utáni feldolgozást. Emőke, mint szervező tökéletesen ismeri az iskolák hozzáállását ezekhez a fajta programokhoz, ahogyan azt is, hogy hol, mire érdemes nagyon odafigyelni, amikor az ember le akar szervezni egy iskolai előadást.

Az első kérdés, amit feltettem a színészeknek az volt, hogy hogyan, milyen eszközökkel szoktak kapcsolatot teremteni a diákokkal az előadás és a feldolgozás során, hogyan igyekeznek bevonni a gyerekeket a feladatokba, a kommunikációba.

Franciska egyik példája erre az ADYnemADYde című előadása kapcsán a nyitás volt, mikor is a darab egy pontján egyszer csak megállítja a történetet, kilép a szerepéből és általa teremt kapcsolatot a gyerekekkel, hogy játékokba kezd velük. Ezek általában rövid, egyszerű szabály játékok, amik tömegeket mozgatnak meg, ő pedig ezalatt meg tudja figyelni, hogy milyen a közeg, mi az, ami működhet náluk. Nagyon fontos ilyenkor odafigyelni arra, hogy a játék mindig illeszkedjen az adott közeghez. Ezután specializálódik az előadás, és a diákokkal együtt megpróbál elmondani egy-egy Ady verssort, amit a gyerekek szeretnek, vagy ami tetszik nekik, mielőtt még észrevétlenül visszalépne a szerepébe és folytatódna az előadás. Egy másik általa említett példa a Cigány magyar című előadás kapcsán egyfelől, mikor az előadás előtt Horváth Kristóf, a társulatuk vezetője és a darab dramaturgja, lektora előzetesen kimegy a közönséghez és felvázolja nekik, voltaképpen mit is fognak látni az elkövetkező percekben, miről fog szólni az előadás, mire készülhetnek fel. Itt igazán nincs valódi interakció, mégis megszólította a nézőket, előkészítette a terepet a társulatnak. Továbbá ugyan ennél az előadásnál használják kapcsolatteremtésre az előadás storytelling műfaját is, ami épp a közvetlensége révén, általa, hogy egyszerűen csak elmesélnek egy történetet a nézőnek szemtől szembe, tökéletes módja annak, hogy megszólítsák azt. A Pitbull Kamilla Gimnázium esetében szintén megjelenik az előzetes ismertetés, Franciska és Christopher kimennek a diákokhoz, elmondják nekik, hogy

nagyjából miről fog szólni az előadás, illetve, hogy a darab egyes pontjainál meg fognak állni és kérdéseket fognak hozzájuk intézni, amikre nagyon szeretnének választ kapni, mivel ezektől is függ, hogyan alakul tovább az előadás. Franciska szerint nagyon fontos, hogy a diákok megfelelően elő legyenek készítve arra, hogy lesznek részek, ahol meg kell szólalniuk, ahol akár fel is állhatnak, mivel, ha tudják, hogy mire számíthatnak sokkal bátrabbak lesznek, sokkal könnyebben mondják el később a véleményüket, a gondolataikat a látottakkal kapcsolatban.

Csaba egy másik pontra tért ki, mégpedig, hogy nagyon fontos a színészek részéről a nyitottság, a kíváncsiság, az empátikus hozzáállás nem csak a diákokhoz, de az adott téma iránt is, amiről az előadás szól. Rá kell tudni érezniük arra, hogy mikor megy egy kicsit döcögősebben a kommunikáció, mikor van szükség egy kis rásegítésre, ezt pedig olyan feladatokkal igyekeznek megoldani, amik viszonylag egyszerűek, segítenek belerázódni a témába, hogy aztán egyre jobban körül tudják járni az adott problémát. Tehát itt is nagyon fontos a diákok előkészítése.

Yvette szerint a kulcs magában az előadásban rejlik, mivel, ha egy olyan produkciót visz az osztálynak, ami megérinti őket, ami hatással van rájuk, ami tetszik nekik, akkor utána sokkal könnyebben vesznek részt a feldolgozás során a játékokban, szívesebben állnak be mondjuk egy-egy jelenetbe vagy mondják el a véleményüket egy feltett kérdéssel kapcsolatban. A másik, amit Yvette minden előadás előtt megtesz, hogy már az érkezést követően igyekszik beszélgetni a jelen lévő diákokkal, hogy ezáltal is megtörje a jeget, oldottabbá váljon a légkör. Ezt segíti továbbá a tegeződés és egyfajta partneri viszony kialakítása is.

A következő kérdésem azzal foglalkozott, hogy szerintük miért hasznosak a színházi nevelési előadások, miben tudnak ezek segíteni akár a diákoknak, akár a tanároknak?

Csaba véleménye szerint a diákok sokkal könnyebben képesek beszélni egy adott társadalmi problémáról, amiben esetleg még érintettek is, ha azt egy előadás után tehetik meg, amiben a probléma a főszereplőt érintette és nem őket. Általános megfigyelése az összes megkérdezettnek, hogy amikor a diákoknak egyes szám harmadik személyben kell tanácsot adnia, hogy XY-nak mit kellene tennie, mi lehet a baja, mit érezhet, sokkal könnyebben nyílnak meg, sokkal könnyebben mondják el a véleményüket vagy bocsátkoznak vitába egymással.

Yvette szerint ezek a jellegű előadások már abban hatalmas segítséget tudnak nyújtani a tanároknak, hogy egyáltalán lehetőségük legyen egy-egy társadalmi problémáról fókuszáltan beszélgetni, közösen gondolkodni a diákokkal, mivel egy hagyományos tanrendbe nagy valószínűséggel egyszerűen ez nem fér bele. Ezeknek az előadásoknak az a jelentősége, hogy a diákok nyelvén szól, az ő életükről és hogy a bizonyos társadalmi csoportok számára nagyon is ismerős valóságot tárja fel és azzal foglalkozik.

Ami egy abszolút új felvetés volt Dániel részéről számomra az az, hogy ezek az előadások képesek meglepő fordulatokat, változásokat, átalakulásokat okozni az osztályokban, az egymást közt évek alatt kialakult csoportdinamikai hierarchiában. A színészek rendszeresen szoktak az előadások és a foglalkozások után beszélgetni a jelenlévő tanárral, tanárokkal, akiktől többször érkezett már olyan visszajelzés, hogy egy-egy lány vagy fiú csoport teljesen másképp viselkedett a program során, mint ahogyan általában az órákon viselkedni szoktak. Visszahúzódó, csendesebb gyerekek a beszélgetés közben sokkal vehemensebben, határozottabban, kritikusabban szólaltak meg, álltak ki egy-egy ügy mellett, mint a hétköznapiakban, másképp viselkedtek egymással is.

Harmadszor arra voltam kíváncsi, hogy a színészek, a társulatok szokták-e utánkövetni, hogy mi történt egy-egy iskolában az előadás után, hogy hogyan hatott a gyerekekre a foglalkozás? Tartják-e a kapcsolatot akár gyerekekkel, akár a tanárokkal.

Cristopher elmondása szerint a Facebookon rengeteg sráccal tartja, tartják a kapcsolatot, annál is inkább, mert a Tudás Hatalom formációhoz folyamatosan lehet is csatlakozni, így pedig mindig vannak gyerekek, akik benne maradnak a perifériájukban. Ezek a fiatalok rendszeresen küldenek nekik szövegeket, a társulat pedig amikor csak teheti elhívja őket magukkal különböző rendezvényekre, posztol róluk videókat, segít nekik elindulni a pályán.

Yvette és a Láthatáron Csoport rendszeresen kap e-mailben visszajelzéseket az iskolákból, ahol előadtak egy vagy akár több előadást is, nem csak a tanároktól, hanem a diákoktól is. Sok iskolával és ott dolgozó tanárral olyan jó viszony alakult ki egy-egy projekt alkalmával, hogy a csoport minden évben visszajár az előadásaival. Akadnak olyan helyek is, ilyen például az Eötvös József Gimnázium, vagy az Ady Endre Gimnázium, ahol annyira sikeres volt az együttműködés, hogy ha elkészül egy új előadás, mint például legutóbb a Pitbull Kamilla Gimnázium, nem csak, hogy szükség esetén próba teret biztosítanak számunkra, hanem a próbajátékok lehetőségére is azonnal lecsapnak, ott maradnak a darab végén, hogy a visszajelzéseikkel segítsék a munkánkat.

Csaba is szokott kapni mind a mai napig leveleket olyan diákoktól, akiknek évekkorábban játszott, és akikre akkora hatással volt akkor a darab, hogy azóta is rendszeresen beszámolnak neki arról, hogy épp hol tart az életük, befejeztél az iskolát stb.

Végezetül a kérdés, ami talán a fentiek mellett a legjobban foglalkoztatott: mi az, amire mindenképp oda kell figyelni, ha az ember elmegy egy iskolába előadást és foglalkozást tartani, mikkel kell esetleg óvatosnak lennie, ami, ha nem vagyunk elég körültekintőek nagy károkat tud okozni?

Csaba, Christopher és Dániel is egyet értettek abban, hogy az egyik legfontosabb dolog egy ilyen esetben, hogy mindenféleképpen nyitottan álljanak hozzá az adott témához és a diákokhoz, ha pedig feltesznek nekik egy kérdést, akkor a kapott válasz, legyen az akármilyen is, minden esetben jó. Tudatosítani kell a gyerekekben, hogy mondhat bármit, az nem butaság, nincs olyan, hogy rossz válasz, ha pedig valamilyen téma kapcsán szélsőséges véleményt is kapunk tőle, akkor sem szabad ítélni. A gyerekek egyből megérzik az ilyesmit, onnantól pedig bezárnak és passzívvá, ha nem ellenségessé válnak.

Fontos továbbá, hogy mielőtt még bárki elkészítene vagy elvinne valahová egy foglalkozást, valamilyen programot, mindenképpen járjon egy kicsit utána annak, hogy milyen az adott osztály összetétele, milyen a diákok családi háttere, van-e valamilyen aktuális konfliktushelyzet a közösségen belül, van-e esetleg érintett a csoportban, akire a készülő előadás, program esetleg rossz hatással lehet...

Franciska arra is kitért, hogy minden esetben nagyon fontos a szóhasználat, mivel egyetlen rosszul megválasztott szó vagy kifejezés is pillanatok alatt lerombolhatja egy gyereknél azt, amit addig előtte elértél, megmenteni pedig ilyenkor a szituációt szerinte már esélytelen. Ha például olyan helyen játszol, ahol a közösség nagy része hátrányos helyzetű, akkor ezt a jelzőt ne használd előttük, mert magukra veszik, sérti az önérzetüket.

Csaba ezen kívül arra is felhívta a figyelmet, mennyire fontos, hogy csakis valóban felkészült, a drámapedagógiában járatos és kompetens személy készítsen, tartson színházi nevelési előadásokat és feldolgozó foglalkozásokat, mivel egy átgondolatlan program, néhány oda nem illő kérdés vagy feladat olykor sokkal nagyobb károkat tud okozni, mint maga a feldolgozni kívánt probléma.

A többiekkel ellentétben Emőke e-mail formájában reagált a színházi nevelési előadásokkal, programokkal kapcsolatos kérdéseimre, felvetéseimre, ezt eredeti formájában idézném: „Szervezőként az a tapasztalatom, hogy sem a pedagógusok, sem a diákok nincsenek tisztában mi is a színházi nevelés? A jelenlegi legjellemzőbb hazai műfajok: Fórum Színház, osztályterem-színház, előkészítő és feldolgozó drámafoglalkozás, moderált beszélgetés, beavató színházi program... Látnak valamit az iskolai kereteken belül, ami színház-szerű, majd interaktívan részt kell venni. Sok diáknak ez nem okoz problémát, van azonban, aki nem szeret szerepelni. Az ő bevonódását nem lehet mérni. Ha csoportos feldolgozó foglalkozásokról beszélünk, ott sem mérhető kire hogyan hatott az előadás? Valószínűsíthető, hogy a csoport szószólói vesznek aktívabban részt és tegyék fel, akinek érintettsége lenne, ő nem is tud sem bekapcsolódni a feldolgozó foglalkozásba. Sőt, akár olyan feszültséget generál a látott szituáció, ami feltép egy lelki sebet és sokkolhatja is a diákot. – Saját tapasztalat, láttam

kiborulni egy 7.-es lányt, az iskolai zaklatás traumájával foglalkozó előadás kapcsán. Zokogott és színész, pedagógus próbálta nyugtatgatni a lányt már a szünetben. És ő nem is volt aktív semmilyen beszélgetésben, csak egyszer kibukott... - Veszélyes játék is lehet ez a feldolgozó foglalkozás.

Hasznossága vitathatatlan, azonban az is izgalmas kérdés, hogy a rászoruló, vagy hátrányos helyzetben élő gyerekre milyen hatást kelt, egy őket érintő problémát boncolgató előadás? Például az Ablak előadást elvinni az aszódi fiú nevelőintézetbe? Egy ismerősöm, aki látta az előadást és dolgozott ott kifejezetten ellenezte az ötletet, mert nagyon felzaklatta volna a fiúkat és utána a délutános pedagógus „szívja meg”, mert nem fog bírni a gyerekekkel...

A nagy kérdés számomra továbbra is az, így több év munka után is: ki a valódi célcsoportja a „nehéz témákkal” foglalkozó színházi nevelési előadásoknak? Azok a diákok, akik ideális családban, körülmények között élnek – szépen és mindenük megvan? Vagy akiknek valóban volt vagy van krízis az életükben és szükségük lenne segítségre a feldolgozáshoz?”⁷

A bullying avagy az iskolai bántalmazás jelenségének bemutatása

Dr. Kulcsár Gabriella jogász és pszichológus, jelenleg a Pécsi Tudományi Egyetem jogi karán dolgozik kriminológusként. Doktori értekezését az iskolai átokfutások témájából írta, ez vezette őt át áttételesen a későbbiekben az iskolai zaklatás, bántalmazás témájához is. Gabi a Láthatáron Csoport legújabb középiskolásoknak készült előadásának, a Pitbull Kamilla Gimnáziumnak az előkészületeiben, alkotófolyamatában segédkezett, mint szakmai tanácsadó. A közös konzultációk során rengeteg információt kaptunk tőle a bullying jelenségről, kezelési lehetőségeiről, illetve arról, hogyan tudjuk ezt hitelesen bemutatni az előadásunkban, és megfelelően kommunikálni a feldolgozó foglalkozások alkalmával a gyerekekkel.

Gabriella véleménye szerint az iskolai bántalmazás az a terület, ahol a kutatók és a gyakorlati szakemberek egymással szövetkezve tudják a legtöbbet tenni a gyerekekért. Az iskolai bántalmazás tehát megelőzhető, nem muszáj, hogy egy gyermek életének része legyen.

Az iskolai bántalmazás (angol nevén bullying) az iskolai erőszak egy speciális formája. Ebben a helyzetben egy vagy több fiatal kifejezetten ártó szándékkal bánt egy másikat úgy, hogy a felek között nagyon kiegyensúlyozatlanok az erőviszonyok, egyértelmű tehát, hogy melyikük fog nyerni. Ezek a helyzetek általában ismétlődnek, vagy nagyon magas az ismétlődés

⁷ Sárosi Emőke, a Láthatáron Csoport volt művészeti titkára, kritikus, kulturális szervező

lehetősége. Szögezzük le, nem csak fizikailag lehet bántalmazni valakit, hanem érzelmileg, pszichikailag is. Egy másik csoportosítás szerint beszélhetünk online és offline bullyingról.

Fontos, hogy különbséget tegyünk bántás és bántalmazás között, tehát összefoglalva:

„A bántás

- egyenlő viszonyban vannak a felek, nem elnyomó és elnyomott helyzetben;
- hirtelen, gyorsan történik;
- barátok között is lehetséges;
- nem okoz komoly sérülést érzelmileg, feldolgozható;
- rutinnal, türelemmel, módszerekkel kidolgozható a gyermekből;
- azonnali reagálást igényel, de hamar megbeszélhető.

A bántalmazás

- a felek nem egyenrangúak, a bántalmazó felülkerekedik a bántalmazotton, és ezt kihasználja;
- folyamatos, szisztematikus, tervezett;
- nagyon komoly sérüléseket tud okozni;
- feldolgozásához szakemberre lehet szükség.”

(forrás: <https://qubit.hu/2018/02/28/iskolai-bantalmazas-panik-helyett-nezzuk-a-megoldast>)

Az iskolai bántalmazás során sosem csak két szereplőről beszélünk, mivel ez egy dinamikus csoportfolyamat, aminek mindenki a részese a tétlen szemlélőtől kezdve egészen az aktív zaklatóig. Éppen ezért, ha valódi megoldást akarunk találni a bullying felszámolására, akkor azt csakis közösségfejlesztéssel érhetjük el. Fontos tehát, hogy fejlesszük az iskolában a gyerekek érzelmi és társas készségeit. Erre vannak különböző programok. Ilyen például a Békés Iskolák, ami a szemléletformálást, a közösség fejlesztését, a diagnosztikát és az iskolai bántalmazás-kezelési eljárásrend kialakítását támogatja vagy az ENABLE program (European Network Against Bullying in Learning and Leisure Environments) ami inkább a felső tagozatosok és a középiskolások számára ajánlott, és ami a társas-érzelmi készségek fejlesztését, a szemléletformálást, az osztályközösségek állapotának felmérését, a bullying helyzetek megelőzését, illetve azok kezelését segíti.

Az iskolai bántalmazás bármilyen iskolában megjelenhet, legyen szó akár egy frekventált helyen lévő, elit intézményről, ahova csupa jó anyagi körülmények között élő diák jár, vagy egy szegregált iskolai környezetről, esetleg olyanról, ahová egyéb problémával küzdő gyerekek járnak. Ennek oka, hogy nem az intellektusunktól függ az, hogy részeseivé válunk-e egy bullying helyzetnek.

Egyes diákcsoportok sokkal jobban ki vannak téve annak, hogy bullying áldozatává váljanak, sokkal sebezhetőbbek, kiszolgáltatottabbak, mint a társaik. A bántalmazás során gyakori az áldozat valamilyen személyes tulajdonságának megbélyegzése. Ez többek között lehet például az áldozat:

- külseje és/vagy a testalkata
- a társadalmi-gazdasági-családi háttere
- fogyatékosága, képességei, készségei vagy utóbbi kettő esetleges hiánya
- neme, nemi identitása, önkifejezési formája, szexualitása, szexuális orientációja
- kultúrája, bőrszíne, vallása, nemzetisége, valamely szokása

Lényegében tehát bármi lehet az ok, ami esetlegesen eltér a közösség által felállított, elfogadott normáktól, vagyis a „normálistól”, vagy „átlagostól”.

Nagyon fontos az iskola hozzáállása a kérdéshez. Minden iskolában fel kellene mérni, hogy jelen van-e a probléma és ha igen, akkor milyen mértékben, mivel így lehet csak megakadályozni egy esetleges helyzet súlyosbodását. Ideális helyzetben minden iskolának rendelkeznie kellene egy csoporttal vagy team-mel, akik a bullying esetek felismerésére és kezelésére specializálódtak, és akikhez az áldozat vagy az eset egyik szemlélője tudja, hogy bármikor fordulhat. Ez a team egy már előre elkészített forgatókönyv szerint tudná a problémát kezelni.

Az iskolai zaklatás minden szereplőre negatív hatással van, az áldozatra és az elkövetőre is egyaránt. Vannak olyan esetek is, amikor az áldozatból a rengeteg bántalmazás hatására egyszer csak egy másik szituációban elkövető válik. A bullying nem csak a lelki és mentális egészségre van káros hatással, de még a tanulmányi eredmények is romolhatnak miatta, hiszen az áldozat folyamatosan szorong, nem tud a feladataira koncentrálni és megfelelően teljesíteni. Éppen ezért az iskola érdeke is, hogy minél gyorsabban és hatékonyabban lépjen fel a problémával szemben.

A világon többmillió gyereket érint az iskolai zaklatás. Bár nem lehet teljesen pontos összehasonlításokat végezni, mivel nagyon sok kutatás más adatokkal dolgozik, más korosztályt vizsgál, vagy épp eltérnek egymástól abban, hogy mit értenek pontosan iskolai bántalmazás alatt, nagyjából kijelenthető, hogy 10-15% az érintettek száma, akiket heti rendszerességgel bántalmaznak, nem csak Magyarországon, hanem az egész világon. A legveszélyeztetettebb korosztály a 11-16 év közöttiek korosztálya, mivel ilyenkor a legérzékenyebbek, leginkább sebezhetőek, összezavarhatók a fiatalok.

Nagyon fontos, hogy ne ítéljük el az elkövetőt, és ne címkézzük fel sem őt sem pedig az áldozatot azáltal, hogy a bullyingban betöltött szerepükkel azonosítjuk őket. Ehelyett segíteni kell őket abban, hogy ki tudjanak törni ebből a helyzetből és pozitív irányba tudjanak elmozdulni. Bízni kell abban, hogy a gyerekekben, aki bántalmazóként viselkedik egy másik gyerekkel szemben, ott van a változás lehetősége és idővel, ha felismeri, hogy amit tett az rossz, képes lesz helyrehozni a hibáját. Ahogyan az áldozat sem kell, hogy örök életében ebbe a szerepbe ragadjon.

Azáltal, hogy egy színházi nevelési előadást készítünk a bullying témaköréből és színházi eszközökkel, egy történet elmesélésén keresztül közeledünk a diákok felé a témával, lehetőséget biztosítunk arra, hogy könnyebben megértsék a folyamatokat és a szerepeket. A Pitbull Kamilla Gimnázium című előadás során például igyekeztünk aktívan bevonni a diákokat a cselekmény alakulásába, megszólítottuk őket és reméltük, hogy ezek által képesek leszünk egy kicsit az érzelmeikre hatni és elindítani bennük egyfajta változást.

Nagyon fontos kérdés, hogy mit tehet, hova fordulhat egy áldozat, hogy ne ragadjon egész életében ebbe a szerepbe, illetve, hogy mivel tud a környezete segíteni neki, mivel tudja támogatni. Fontos, hogy aki valaha is elszenvedett bántalmazást ne maradjon egyedül, ne érezze azt, hogy nincs kihez fordulnia, magára maradt. Az is nagyon lényeges, hogy tudatosítsuk benne, hogy nem az ő hibája az, ami vele történt, nem ő tehet arról, hogy valaki vagy valakik bántalmazták, hanem a közösség rossz működésének a hibája. Ha már csak ezt a két üzenetet sikerül neki hitelesen átadni, hogy nincs egyedül és hogy nem az ő hibája, ami történik, már azzal is nagyon sokat segíthetünk. Megemlíteném itt is Farkas Franciska motivációs videóját, (-amire a Pr-marketing tevékenységeinknél bővebben is kitérek) melyben ő is arról beszél, hogy egy ilyen esetben nem szabad, hogy az áldozat normálisnak tekintse a kialakult helyzetet, mivel közel sem az, ahogyan azt sem szabad hagyni neki, hogy önmagát okolja, magában keresse a hibát.

Ha valaki elszenvedti a bántalmazást lényeges, hogy ne tartsa titokban, hanem keressen akár

egy másik gyereket, akiben megbízik, akár egy felnőttet. A felnőtteknek sokkal több eszköz áll rendelkezésükre, hogy segítsenek az ilyen helyzeteken, ezért célszerű inkább hozzájuk fordulni, de ha az áldozat nem mer, kezdetnek már az is jó lépés, ha egy társának mesél és vele próbálja meg kitalálni, hogy kit avathatnának be. Fontos továbbá, hogy az áldozat mozgósítsa maga körül azokat, akikről tudja, hogy szeretik, és kérje őket, hogy álljanak mellé ebben a helyzetben, segítsenek neki. Megfelelő szakember bevonása is jó ötlet lehet, amennyiben a gyerek megbízik az illetőben. Ideális esetben, ha működik már az iskolában anti-bullying program, akkor a gyerekek tudják azt, hogy kik azok a személyek, akiknek jelezni lehet, ha baj van, hol, milyen platformokon lehet őket elérni, illetve nagyjából azt is, hogy mi fog történni, ha kiderül egy-egy ilyen ügy. Mi vár az áldozatra, mi vár az elkövetőre, mik a lehetséges következmények. Ez egyfajta biztonságérzetet adhat a gyerekeknek, hiszen tudják, hogy mi következhet, nincsenek teljes bizonytalanságban.

Arról is szükséges beszélni, hogy mit tehet a szülő, aki azzal szembesül, hogy a gyereke iskolai bántalmazás áldozatává vált, hiszen nagyon sokan mind a mai napig nincsenek tisztában a lehetőségeikkel.

A legjobb dolog, amit a szülő először is megtehet, hogy dokumentálja a történeteket. Ha online történt az incidens, akkor készítsen képernyőmentést, mentse el a beszélgetést vagy bejegyzést, hogy később legyen az esetről bizonyíték. Ha pedig offline történt, akkor érje el, hogy az iskola jegyzőkönyvet vegyen fel, maradjon nyoma az esetnek, így a későbbiekben sokkal komolyabban fogják venni, nehezebb lesz az ügyet a szőnyeg alá söpörni.

Az is létfontosságú ebben a helyzetben, hogy a szülő ne kezdje el a saját gyermekét okolni a történetekért, erőszakra, bosszúállásra buzdítani vagy saját maga hasonlóan cselekedni, mivel ezekkel mind csak rontana a helyzeten.

Lényeges, hogy a szülő minden lépésébe avassa be a gyereket, amit az ügy érdekében tenni készül, hogy ne a gyerek feje felett történjenek az események. Ez azért is hasznos, mivel a gyerek esetleg tanácsot tud adni abban, hogy melyik felnőtthez érdemes fordulni az iskolában, ki az, aki tényleg tudna segíteni és nem csak rontana a már amúgy is borzalmas helyzeten.

A legjobb megoldásnak még mindig az számít, ha mielőtt még osztály szinten történne beavatkozás, azelőtt a felnőttek ülnek le egymás közt átbeszélni a helyzetet és közösen hoznak egy döntést, amit azután következetesen igyekeznek is véghez vinni. Ez megtörténhet a pedagógusok között, a pedagógusok és az iskola vezetése között vagy az iskola vezetése és a szülők között.

Ha a szülő vagy a gyermek tanácstalan, nem tud vagy nem mer senkihez sem fordulni, célszerű a KÉK VONAL munkatársaival felvenni a kapcsolatot telefonon vagy e-mailben, ez éjjelnappal bármikor megtehető díjmentesen és ők majd segítenek megoldást találni a problémára.

És persze nem feledkezhetünk meg az utánkövetés fontosságáról sem, ez ugyanis az egyik kulcspontra az egész helyzet kezelésének. Ha ugyanis nincs utánkövetés, akkor könnyen előfordulhat, hogy az elkövető egy kis idő elteltével ismét bántalmazni kezdi az áldozatot, azt gondolván, hogy úgy sincsenek valódi következményei a tetteinek. Ha újra és újra leülünk átbeszélni az összes szereplővel azt, hogy történtek-e változások a legutóbbi eset óta, és azt látja az áldozat, hogy igenis foglalkozva van az ügyével, az megint csak adhat számára egy kis biztonságérzetet.⁸

A Láthatáron Csoport Pitbull Kamilla Gimnázium című színházi nevelési előadásának alkotófolyamatának ismertetése

Hogyan jut el egy előadás a kósza ötletfoszlánytól egészen odáig, hogy bemutassák a nagyközönség előtt? Hogyan épül fel az alkotófolyamat, melynek keretei között szép lassacskán „testet ölt” az elképzelés? Hogyan készül egy színházi nevelési előadás? Az ember azt gondolhatná, hogy létezik erre egy jól bevált recept, szépen lefektetett alapszabályok, ám ahány társulat, annyi féle módszer, annyi féle képpen alakulhat egy alkotási folyamat. Most, hogy sikerült egy kicsit tisztába kerülnünk a bullying, az iskolai bántalmazás fogalmával és alaposabban is megvizsgáltuk az áldozat lehetőségeit, a lehetséges kiváltó okokat, valamint az iskola felelősségét a kérdésben, ideje, hogy tovább lépjünk a megoldás irányába. Mint ahogyan azt korábban már megállapítottuk, a színházi eszközök jelentős mértékben megkönnyítik, hogy a diákok és a tanárok különböző társadalmi problémákat vitassanak meg egymással, a diákok elmondhassák a véleményüket és esetlegesen valami újat tanuljanak a téma kapcsán. Ezért is hasznosak a színházi nevelési előadások, hiszen egyfajta közös gondolkodásra sarkallják a nézőiket és segíthetnek azok személetmódjának, hozzáállásának a változásában. Ez volt a célja Feuer Yvettének és a többi alkotónak ezzel az előadással is. Az elgondolkodtatás.

⁸ A fejezetem alapját a Pitbull Kamilla Gimnázium című színházi nevelési előadás szakmai konzultációi során elhangzottak jelentették. A konzultációkat tartotta Dr. Kulcsár Gabriella

A produkció apcsán videóanyag is készült:

https://www.youtube.com/watch?v=Dak2YmXtsRE&fbclid=IwAR0RVaIFyTGWxyfNCMk_gmCB8-LOwQsxcdOH8C8p6UwTBKTpBShmk19W42c

Miután Yvette fejében megfogalmazódott a gondolat, elmondása szerint felkérte Horváth Kristófot, akit Színész Bobként is ismerhet a nagyjérdemű, hogy írjon egy darabot a bullying témakörében. Ennek a kérésnek Kristóf végül eleget is tett, hiszen már korábban is dolgoztak együtt Yvette-el az *Én Prométheuszra gondoltam* című, szintén középiskolásoknak szóló előadásban, így jöhetett a következő hatalmas feladat, a szereplők, a dramaturg, a rendező, a szakmai tanácsadó és a látványtervezők kiválasztása, felkérése, valamint a szerződések elkészítése. A csapat végül a következő képpen állt össze: az előadás rendezését Szivák-Tóth Viktor vállalta, a dramaturgi feladatokat Zsigó Anna látta el, az előadás szakmai konzulense Dr. Kulcsár Gabriella lett, a látványért Komesz Borbála és Zubor Kata lett a felelős, az előadás szereplői pedig – olykor több szerepet is ellátva – Farkas Franciska, Feuer Yvette és Pászik Cristopher lettek. Produkciós asszisztensként az én feladatomból volt egyeztetni a próbák időpontjait és helyszíneit, amiket utána fel is kellett vezetnem a próbatáblába, változások esetén frissíteni azt, segíteni összegyűjteni a közreműködők adatait a szerződések elkészítéséhez, folyamatosan kapcsolatot tartani a résztvevőkkel, kinyomtatni a szöveggépet és azok aktuális frissítéseit, szervezni a próbajátékokat és a bemutatót, valamint a próbák során segíteni a társulat munkáját.

A próbákat január elején kezdtük. Első alkalommal a látványtervezők kivételével mindenki eljött, hogy egy olvasópróba keretei között a csapat megismerkedhessen az előadás tervezett szövegével és történéseivel. Ez máris egy olyan pont, ahol megmutatkozik a fentebb említett lehetséges eltérés, hiszen itt a társulat már rendelkezett egy kész szöveggépet verzióval, nem improvizációk és közös gondolkodás alapján alkották meg azt. A szerepek kiosztása és az összeolvasás után egy konzultációs beszélgetés következett, ahol Gabi elmondta a csapatnak a szakmai véleményét, észrevételeit a hallottakkal kapcsolatban. Kiderült, hogy a szöveg és a cselekmény ezek alapján némi változtatásra szorulnak, amit végül Anna és Viktor vállaltak magukra. Ezek a változtatások, kiegészítések folyamatosan készültek a próbafolyamat során, sok esetben egy-egy próba közben került bele vagy épp került ki jó pár sor a szöveggépetből, ahogy egy jelenet szép lassan összeállt.

Az előadás jelmezeit, látványvilágát a két tervező lány a színészekkel együtt álmodta meg. Fontos volt, hogy mivel ez egy színházi nevelési előadás, amit később aztán tanteremben tervezünk játszani, ráadásul nem csak Budapesten, hanem országszerte, így a díszlet ne legyen túl komplikált, hogy könnyedén utaztatható legyen, ahogy a jelmezek és a smink is egyszerűen elkészíthető legyen. Elvégre szemben a kőszínházak előadásaival, itt nincsenek öltöztetők, sminkesek és fodrászok, mindent a színészek oldanak meg egyedül.

Az előadásban elhangzó dalok zenei alapjai ismerősek lehetnek a nézők számára, hiszen „klasszikusokról” van szó, ám a szövegüket Kristóf és Cristopher újra álmódták, hogy azok illeszkedjenek az előadás mondanivalójához.

Mint minden más előadásunknál, itt is fontos volt számunkra, hogy visszajelzéseket kaphassunk arról, hogy mennyire érthető a darab, mennyire tudják követni a diákok, az általunk meghatározott célcsoport (7-12. évfolyam) illetve, hogy mi a pedagógusok, és az iskolapszichológusok véleménye, így két próbajátékot is szerveztünk. Az egyikre a budapesti Eötvös József Gimnáziumban került sor, míg a másikkra a szintén budapesti Ady Endre Gimnáziumban. Mindkét iskolával együttműködésben állunk már, így örömmel csaptak le a lehetőségre, hogy megtekintsék az előadást és észrevételeikkel segítsék a munkánkat. Mind a két esetben hetedikesek ültek be a nézőtérre, a fogadtatásuk pedig rendkívül pozitív volt. Sikerült a visszajelzések alapján tovább csiszolgatni a szöveget és a darabot követő feldolgozó foglalkozás menetét is.

A főpróba héten már a bemutató helyszínén, a Három Holló Kávéházban próbáltunk, gyakorlatilag reggeltől estig. A bemutatóra 2020. február 26-án és 27-én került sor, ahol nem csak pedagógusok és pszichológusok, de kritikusok, újságírók is részt vettek. Jelen volt továbbá a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács és a Belügyminisztérium számos munkatársa is, mivel az ő támogatásukkal készült el többek között a produkció.

Mint minden társulatnál és produkciónál, természetesen itt is akadtak kisebb-nagyobb véleménykülönbségek, nézeteltérések az alkotók között, ám mivel az ügy, ami miatt egyáltalán ez az egész előadás létrejött mindenki számára személyes jelentőséggel bír, így ezeken időről-időre sikerült tovább lendülni és eredményesen folytatni a közös munkát. Megindító volt látni számomra, hogy különböző személyiségtípusú emberek, akik más-más háttérrel, gondolkodásmóddal rendelkeznek mennyire képesek összefogni, ha a társadalom egy igencsak súlyos problémájára szeretnék felhívni a figyelmet és elérni azt, hogy az iskolákban, a tanároknak és a diákokban is egyfajta változás, érzékenyedés induljon el.

Az alkotók mindannyian törekedtek arra, hogy az előadás és az azt követő feldolgozó foglalkozás minél hitelesebben tudja körül járni a témát és ne pusztán csak szórakoztasson, hanem valós eredményeket érjen el, segítséget jelentsen azoknak, akik esetleg érintettként ott ülnek majd egy-egy alkalommal a nézőtérre és nem tudják mit tehetnének a saját szorult helyzetükben. Az előadás előkészületei közben nagyon komoly kutatómunkát fektetett bele mindenki a projektbe, nem csak a konzultációk alatt, de a megjelent szakirodalmakat,

tanulmányokat, újságcikkeket is tanulmányozva. Drámapedagógusként Yvette, Viktor és Franciska számos személyes tapasztalatot is szerzett már a fiatalokkal való közös munka közben nem csak a bullyinggal kapcsolatban, de találkoztak már a drogfogyasztás, a családon belüli problémák, egyéb függőségek, hátrányos megkülönböztetések eseteivel is. Ezeket a tapasztalatokat időről-időre beleépítik egy-egy előadásba és ez segít nekik abban is, hogy megfelelően állhassanak a témához és az érintett diákokhoz.

Mikor elvállaltam, hogy a produkció asszisztense legyek, az új élmények és kihívások mellett a legnagyobb motivációm az volt, hogy segíthessek. Mivel fiatalabb koromban magam is elszenvedője voltam hosszú éveken keresztül az iskolai bántalmazás jelenségének, és mind a mai napig magamon érzem ennek a hatásait, szerettem volna részese lenni egy olyan projektnek, ami ennek a felszámolásáért, kezeléséért küzd és ami reményt adhat azoknak, akik napi szinten még mindig ki vannak téve az iskolai bullyingnak. Amellett, hogy rengeteget tanultam nem csak Gabitól, de a többiektől is arról, hogyan lehet tovább lépni és idővel kitörni az áldozat szerepből, azt is hatalmas pozitívumként éltem meg, hogy a csapat többször is kikérte a véleményemet egy-egy jelenet vagy szövegrészlet kapcsán, és valóban figyelembe vették azt az esetleges változtatások során. S bár kezdetben féltem attól, hogy milyen hatást váltunk majd ki egy érintettből, mi minden játszódik majd le a fejében, miután véget ért az előadás és a foglalkozás, milyen érzések kavarnak majd benne, szeretném hinni, hogy ezzel a produkcióval tényleg adhatunk neki valamit, amibe kapaszkodva végül sikerül segítséget kérnie és kapnia.

A feldolgozó foglalkozás

Az előadást egy nagyjából 45 perces feldolgozó foglalkozás követi, melynek hossza a diákok aktivitásától, részvételétől függően változhat. A program első lépéseként általában arra vagyunk kíváncsiak, hogy a diákok az előadás alapján fel tudják-e ismerni, be tudják-e azonosítani a bullying szereplőit, résztvevőit. Ebben a feladatban táblákat helyezünk el a földön, rajtuk az áldozat, az aktív csatlós, a passzív csatlós, az aktív védelmező, a passzív védelmező és a zaklató feliratokkal, a diákoknak pedig a karaktereket megszemélyesítő kellékeket kell a megfelelő szerepkör mellé elhelyezniük. Érdekesség, hogy némely esetben egészen egyedi gondolatok, megoldások születtek, amik még az alkotók számára is meglepetésként szolgáltak. Ezután Franciska visszabújt az előadásban betöltött osztályfőnöki szerepbe és azt kérdezte az osztály tanulóitól, hogy vajon mit tehetnének annak érdekében, hogy a bullying áldozata ne akarjon elmenni az iskolából, mivel tudnák őt esetleg meggyőzni, hogy a közösség tagja akarjon maradni. Kivétel nélkül eddig minden alkalommal, valahányszor

csak játszottuk az előadást, mindig elhangzott a diákok szájából a megállapítás, hogy csak együtt, összefogva tud az osztály segíteni és leállítani azt, aki elköveti a bántalmazást. Ezt a szálát utána tovább is szoktuk vinni, mikor a foglalkozás egy pontján szembesítjük a zaklatót, akinek a bőrébe Cristopher szokott bújni, azzal, hogy amit tesz az rossz, az osztály pedig kiáll az áldozat mellett. A diákok nagyon szeretnek beállni a jelenetbe és eljátszani a barátot, vagy az osztálytársat, aki négy szemközt is igyekszik meggyőzni a zaklatót arról, hogy álljon le, mindig nagyon okos, összeszedett érveléseket szoktunk hallgatni. Fontos volt az is, hogy a tétlen szemlélők, akikből később aztán a foglalkozás során aktív védelmezők váltak betekintést kaphassanak abba is, hogy vajon mi járhat az előadás főszereplőjének, az áldozatnak a fejében a cselekmények után, milyen dilemmákkal küzdhet, milyen érzések mehetnek végbe benne. Ilyenkor hol Yvette, hol pedig Franciska szólaltatja meg az áldozatot, Cserepes Flórát, a diákok pedig igyekeznek őt megvigasztalni és meggyőzni, hogy maradjon velük.

Az előadást a bemutató óta eddig 5 iskolában játszottuk, Budapesten a Burattino Általános és Középsiskola, Gyermekotthonban, a Szabóky Adolf Általános és Szakképző Iskolában, a Leövey Klára Gimnáziumban, az AM KASZK - Varga Márton Kertészeti és Földmérési Szakgimnáziuma és Kollégiumban, valamint Tatabányán a Füzes Utcai Általános Iskola felsőseinek. Mindenhol nagyon szerették a gyerekek, ráadásul a Füzes Utcai Általános Iskolából még írásos visszajelzéseket is kaptunk a diákoktól másnap arról, hogy mi fogta meg őket leginkább az előadásban, mi volt a kedvenc jelenetük, a kedvenc részük.

„Tegnap az volt a jó, hogy nagyon öröm teljes volt az egész és az egész úgy tűnt, mintha fél perces lett volna, a matek tanár nagyon jó volt jól kivette a részét a szerepből. A pitbull is jól szerepelt és a Szintia is nagyon jó volt.”

M. Krisztofer 7. osztály

„Tegnap nekem nagyon tetszett az egész előadás, mert színészekkel találkozhattunk. A Krisztofer nagyon jól reppelt és nekem nagyon tetszett, hogy segítettek Flórának. Az igazgatónő mikor énekel az is nagyon tetszett. De legjobban a vége tetszett, mert a pitbull megverte a századost.”

B. Richárd 7. osztály

„Tegnapi nap nagyon jó volt eddig nekem ez tetszett a legjobban. Nekem az tetszett a legjobban, amikor reppeltek meg amikor matek tanár kiabált ne szaladj a folyosón! Meg mikor a 100-os megverte a pitbullt. Nagyon jó volt.”

O. Dávid 7.osztály

„A tegnapi nap nagyon jó volt. A tegnapi nap nagyon izgalmas volt. Nagyon jó volt a repp.”

J. Kevin 7.osztály

„Nagyon jó volt és tetszet, hogy reppeltek és nagyon jó volt. És nagyon jól színészkedtek és nagyon ügyesek voltak.”

E. Dominik 7.osztály

„Nekem az tetszett a legjobban, hogy ami megtörtént ebben a szerepben az a való világban is megtörténik. És még az tetszett, hogy bevettek minket is és vidám volt az egész.”

F. Elizabet 7.osztály

Nekem az tetszett, hogy jól sikerült a vége. Aki legjobban tetszett az a matek tanár. Nagyon jól éreztem magam. Nagyon jó fejek voltak a szereplők. A pitbull volt a legviccesebb.

B. Evelin 7.osztály

„Nekem nagyon tetszett és jól éreztem magam. Nagyon szórakoztató volt, jól tudtak szerepelni. Az tetszett, hogy jó lett a vége, jó fejek voltak az szereplők.”

S. Liliána 7.osztály

„Nekem nagyon tetszett az egész műsor, voltak vicces jelenetek kicsit szomorúbb jelenetek, de én nagyon sokat nevettem. A kedvenc szereplőm a százados volt nagyon jókat nevettem rajta, és egy csomó dolgot elmondott a bántalmazásról. Nagyon jó fejek voltak a szereplők, jól éreztem magam és örültem, hogy találkozhattam velük.”

B. Dzsesszika 7.osztály

„Én nagyon jól éreztem magam. Azért tetszett, mert vicces volt, érdekes, nagyon tetszett, hogy ahogy változtatták a szerepüket, tetszett az is, hogy arról szólt az előadás, hogy kiállnak a másikért. Nagyon jól tudnak reppelni. Kedvesek voltak a szereplők a kedvencem a szereplők közül András és Szinti.”

K. J. 7.osztály

„Nagyon színvonalas volt az előadás. Nagyon tetszett a színházi előadás, mert a mi iskolánkban is nagyon hangulatos volt. Viccesek és közvetlenek voltak a szereplők. A színdarabnak a témája nagyon aktuális volt. Nagyon tetszett a zene.”

B. József 8.osztály

Nagyon tetszett a zene. Nagyon jó volt a hangulat. A színdarab témája aktuális volt. Sok helyzet ismerős volt.”

V. Dániel 8.osztály

„Nagyon tetszett az előadás főleg tetszett a zene és még jó is volt a hangulat és viccesek voltak a szereplők. Nagyon jó volt a zene a hangulat is jó volt. Nagyon jó volt a színészkedés. Nagyon vicces volt az előadás. Nagyon jó volt a ritmus.”

Gy. Márk 8.osztály

„Jó hangulata volt, jók voltak a zenék, viccesek voltak a mellékszereplők, aktuális volt a téma, jól éreztem magam, tetszett az előadás stílusa.”

J. Balázs 8.osztály

„Jó volt a szerep, jó volt a hangulat és a művészekkel egyből felvettük a hangulatot és a repp is jó volt. A Cserepes Flóra nagyon érzékeny volt és viccesek voltak a szereplők.”

B. N. 8.osztály

Úgy gondolom, hogy a fentiek is tökéletesen alátámasztják azt, hogy a színházi nevelési előadások valóban hatalmas élményt adnak a gyerekeknek, akik egy-egy történetet látva könnyebben elgondolkodnak az aktuálisan felvetett problémáról és bátrabban formálnak véleményt abban az informális környezetben, amit az előadás és a színészek teremtenek körülöttük.

A Láthatáron Csoport Pitbull Kamilla Gimnázium című színházi nevelési előadásának PR-marketing kampánya

Az előadás Pr-marketing kampányának célközönsége a középiskolai pedagógusok, iskolaigazgatók és a közoktatás döntéshozói voltak, valamint a pszichológusok. Az volt a célunk, hogy a produkció és az utána tartott feldolgozó foglalkozás minél szélesebb körben

terjedjen el szakmai berkekben, és ezáltal a későbbiekben egyre több és több középiskolába juthassunk el nem csak Budapesten, hanem az ország egész területén. Ennek érdekében a lehető leghamarabb szeretnénk volna felhívni a célcsoport figyelmét a készülő előadásra, így elsősorban azt a platformot céloztuk meg hirdetésekkel, ahol az emberek szabadidejük legnagyobb részét töltik: a közösségi média oldalakat. A Láthatáron Csoport saját Facebook oldalán korábban is folyamatosan informáltuk követőinket az aktuális eseményeinkről, előadásainkról, kezdeményezéseinkről, ezeket a hozzászólásokat pedig automatikusan továbbítottuk az Instagram felületünkre is. Evidens volt tehát, hogy az új előadás promócióját is leginkább erre az oldalra építjük fel és folyamatosan frissítjük azt. Fontos volt továbbá, hogy a már meglévő Facebook csoporttagjaink mellett új pedagógus és pszichológus szakmai csoportokba lépünk be, hogy minél több felületen tudjunk bejegyzéseket közzétenni a projekttel kapcsolatban. Kezdetben napi szinten posztoltunk a próbafolyamat megkezdéséről, amik egy néhány soros kis leírást és mellé két-három képet tartalmaztak, a résztvevők taggelésével, ám azután idővel átálltunk a heti egy-két bejegyzésre. Megfigyeltük, hogy a legtöbb aktivitás délután öt és este kilenc óra között valósul meg, így ebbe az időintervallumba időzítettük a posztok kihelyezését. Mellette természetesen a többi előadásról, színházi nevelési foglalkozásról is osztottunk meg tartalmakat, ezért is igyekeztünk figyelni az arányokra, nehogy ellenkező hatást érzünk el és elriasszuk a követőinket.

Az egyik jelmezes próba keretei között készültek el az előadás próba és imázs fotói, amiket Reviczky Zsolt készített. Ezeket használtuk fel a későbbiekben a plakátjainkhoz, szórólapjainkhoz, Facebook és Instagram bejegyzéseinkhez, valamint ezekből küldtünk később a sajtó munkatársainak is egy-egy megjelenő cikkhez, kritikához. Ekkor készültek továbbá a kisfilmek is, amikben a színészek az iskolai bántalmazás jelenségére hívják fel a figyelmet, illetve arról beszélnek, hogy szerintük miben tud esetleg segíteni ez az előadás, miért csatlakoztak a produkcióhoz.

A kampányunk egy másik elemét a videós tartalmak jelentették, ezeket céljuk szerint két típusra oszthatjuk. Az egyik típusal a célunk az informálás, a szakmai megfogalmazású tájékoztatás volt, hogy az emberek egy kicsit jobban tisztába kerülhessenek a bullying jelenségével, az azt kiváltható okokkal, a lehetséges kezelési módokkal stb. Ehhez a téma egyik szakértőjét, Dr. Kulcsár Gabriellát kértük fel interjúalanyunknak, aki az előadás előkészületeit szakmai konzulensként is segítette. A vele készült felvételekből két, nagyjából négy perces videó készült, amit a YouTube csatornánkon és a Facebookon tettünk közzé. [1] [2] A másik típusba a személyesebb hangvételű videók tartoztak, amik a Próbaszünet brand keretében az előadás

rendezőjével, dramaturgjával, látványtervezőivel és színészeivel készültek. Amint az elnevezése is sugallja, ezek a videóanyagok a próbák közötti szünetekben készültek el, amikor is az alkotók a leghitelesebben, őszintén tudtak beszélni saját céljaikról, meglátásaikról a téma fontosságával kapcsolatban. Ezek rendszerint egy kamerával készült vlog szerű rövid interjúk. A szakmaibb tartalmú hosszabb videókkal ellentétben itt nem csupán a téma elméleti körüljárásáról volt szó, hanem az alkotók által átélt élmények, tapasztalatok lényegretörő megosztásáról. A lényeg ezeknél az üzenetknél inkább az érzelmi vonulatok átadása volt. Összesen több, mint tíz ilyen felvétel született, ám ezekből egyelőre csak öt darab került fel az internetre, a többit szeptember első heteiben szeretnénk posztolni, nagyjából heti egy-két darabot, hogy ezekkel keltsük fel ismét a tanárok figyelmét a következő szezon előadásainak szervezésekor. A már megjelent egy-másfél perc hosszúságú videóknak a résztvevők, Farkas Franciska, Pászik Christopher és Szivák-Tóth Viktor⁹ egyrészt arról beszélnek, hogy szerintük miért hasznos a készülő előadás, mi a cél, amit szeretnének elérni vele, illetve, hogy miért vágta bele a produkcióba, másrészt a saját történetükkel, motivációs üzenetükkel, olykor egy kis humorral szeretnék felhívni az áldozatok és az elkövetők figyelmét a határokra és arra, mennyire fontos segítséget kérni, ha baj van.

A videós kampány utolsó fázisa a trailer elkészítése volt, melynek esetében is alkalmazkodtunk a fogyasztók szokásaihoz. A trailer elején felvetünk egy alapkérdést és adunk egy kis ízelítőt a cselekményből, megmutatjuk a konfliktus kibontakozását, lezárásként pedig hangulatfokozó vágóképekkel, reakciókkal, mimikával kerültünk kicsit közelebb a karakterekhez. Az időintervallumát tekintve tartottuk magunkat az 1 perchez, hogy minden közösségi oldallal kompatibilis legyen és könnyen emészthető a mai információ áradatra való tekintettel. Maga az előzetes egyébként a Három Hollóban felvett premier előadás teljes felvételyanyagából készült. A képek megjelenítése mellett fontosnak tartottuk mind a tartalmi, mind pedig a zenei részét a megfelelő hangulatteremtés érdekében. Igyekeztünk minél jobban a filmes előzetesek hatásmechanizmusa alapján összeállítani, mert a közönség mindennapjaiban többet van jelen a televíziózás, mint a színház. Így kialakul bennük egyfajta asszociáció, ami elősegíti a könnyebb ráhangolódást.

Fontos volt számunkra, hogy ne csak az online felületeken szerepeljünk, hanem próbáljunk minél több platformon eljutni az emberekhez. Ebben segítségünkre volt többek között Lang

9

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLbVvKax8NXkxUpM8aZT2AqGrXQAqxYsh8&fbclid=IwAR1bEeej6b2XOBpxfj3w9sbty3YLKcf1zDZb9QsKYO3wkgol875W0P1es4k> – A Láthatáron Csoport Pitbull Kamilla Gimnázium lejátszási listája, az összes internetre feltöltött videóval

Györgyi és Falusi Mariann Ötös című műsora a Klubrádióban, ahová meghívták a darab rendezőjét, hogy beszéljen egy kicsit a készülő előadásról, valamint az ATV Start című műsor, amelyben Kárász Róbert vendégül látta az előadás alkotói közül Feuer Yvette-t és Szivák-Tóth Viktort.

Nem feledkezhetünk meg a hírlevélről sem, hiszen ebben az időszakban (december–február) különösen fontos szerepet töltött be a Láthatáron Csoport tevékenységében. Feliratkozóink a MailChimp rendszerén keresztül kiküldött hírlevelekből havonta szoktak tájékoztatást kapni az aktuális előadásainkról, a társulat mérföldköveiről, illetve ebben az esetben a próbafolyamatok menetéről is. Külön hírlevelet küldtünk azoknak a pedagógusoknak, iskolaigazgatóknak, pszichológus ismerőseinknek, akikkel korábban már együtt dolgoztunk egy-egy projekt, vagy szervezett program kapcsán, meghívva őket az előadás bemutatójára, melyre a Három Holló Kávéházban került sor 2020. február 26-án és 27-én, este 7 órai kezdettel.

Összeállítottunk továbbá egy úgynevezett sajtómappát / sajtólevelet is, amibe a következő összetevőket gyűjtöttük: a színdarab szinopszisa, és az alkotók, közreműködők névsora, Youtube linkek a már feltöltött videóanyagokhoz a Láthatáron Csoport csatornáján, az előadás próbatáblája helyszínekkel és időpontokkal, valamint a leszervezett próbajátékok helyszínei és időpontjai, meghívás a bemutatóra.

A kérdőíves kutatás: A színházi nevelési előadások ismertsége a pedagógusok körében

Kvantitatív kutatásom célja az volt, hogy képet kaphassak arról:

- Általánosságban mennyire elterjedt a pedagógusok körében a színházi nevelési előadások jelensége
- A kitöltők hány százaléka hívott már meg a saját osztályához ilyen jellegű előadást
- Milyen témában hívott és hívna meg a jövőben
- Hány százaléka volt az osztálynak hátrányos helyzetű
- Voltak-e az előadáson érintett diákok, előfordult-e a darab során felvetett probléma korábban az osztályban
- Miben látja a pedagógus az ilyen jellegű előadások hasznosságát

- Hogy látta, hogyan reagáltak a diákok, hogyan viselkedtek a foglalkozásokon
- Mennyire nyitott az iskola az ilyesfajta programokra
- Mennyire tartja elérhetőnek / könnyedén megtalálhatónak a kitöltő pedagógus ezeket az előadásokat az interneten

A kutatás során a tanárok számára dolgoztam ki egy kérdőívet, amit a Google Forms segítségével készítettem el, és amit a Facebookon jelenlévő pedagógus szakmai csoportokban osztottam meg, továbbá személyesen is elküldtem néhány pedagógus ismerősnek, akikkel korábban egy-egy program kapcsán már dolgoztunk együtt. A kérdőív megalkotása során törekedtem arra, hogy minél egyszerűbb, könnyedén megválaszolható, elsősorban feleletválasztós kérdéseket tegyek fel, mivel általánosan megfigyelt tény, hogy az emberek nagytöbbségének nincs türelme a hosszú, kifejtős tesztekhez, több oldalas kérdéssorokhoz. A létrehozott kérdőív maximális kitöltési ideje 5 perc lett, amennyiben a kitöltő úgy dönt válaszol a hosszabb kérdésekre is, ám a sikerebb kitöltések érdekében nem tettem kötelezővé a válaszokat. Sokan éltek is az átugrás lehetőségével.

A beérkezett adatok alapján a válaszadók (35 fő) több, mint kétharmada (68,6%) nő, a további egyharmad (31,4%) pedig férfi pedagógus volt. A diagram alapján jól látható, hogy a kitöltők többségében 35-58 év közöttiek voltak. A közreműködők 48,6%-a gimnáziumban, 11,4%-a szakiskolában, 17,1%-a szakközépiskolában, 5,7%-a egyetemen, 5,8%-a szakgimnáziumban, és 11,4%-a általános iskolában tanít.

A kutatásom egyik fő kérdése az volt, hogy mennyire elterjedt a színházi nevelési előadások fogalma a pedagógusok körében, mennyire hallottak a jelenségről. A kitöltők válaszai alapján megállapítható, hogy a pedagógusok többsége, azaz a kitöltők 68,6%-a igen, a maradék 31,4% pedig ez idáig még nem ismerte ezeket a programokat. Ennél a pontnál a kérdőív két részre tagolódott, azok számára, akik eddig még nem ismerték a színházi nevelési előadásokat, programokat egy linket helyeztem el a dokumentumban, melyre kattintva eljuthattak a színházineveles.hu oldalára, ott is egyenesen a fogalomtárhoz. Az volt a célom ezzel, hogy informálódni tudjanak a téma kapcsán, illetve ezen az oldalon rögtön válogatni is tudnak a hazánkban jelenleg aktívan játszott előadások közül témák szerint.

Azok számára, akik igennel feleltek a kérdőívem azzal folytatódott, hogy ők maguk részt vettek-e már hasonló foglalkozáson, előadáson. 79,2% felelt igennel, 20,8% pedig nemmel. Azzal kapcsolatban, hogy milyen témájú előadásokon vettek részt az alábbi eredményeket

kaptam: 31,6% iskolai bántalmazás, bullying, 36,8% drogprevenációs, 57,9% családon belüli problémákat feldolgozó, 26,3% alkoholproblémákkal foglalkozó, 10,6% menekülteket és hátrányos helyzetűeket befogadni tanító és 5,3% a halál témáját körbejáró, illetve az internet veszélyeit bemutató előadásokra ültek már be.

A kérdőív következő kérdésével arra kerestem választ, miként reagáltak a diákok ezekre az előadásokra, mennyire voltak aktívak a foglalkozáson. Idéznék néhányat a kapott visszajelzések közül, a teljes lista megtekinthető a melléklet vonatkozó részében. “Az elején fëlve fogadták, de ez a fëlelem az előadás végére oldódott.” “Nytítottak, aktívak voltak.” “Az óra utáni feldolgozó részben nagyon aktívak voltak.” “Tetszett nekik, nagyon aktívak voltak, elmondhatták a véleményüket, elgondolkoztak, tükör volt az életükre.” “Nagyon szeretik ezt a módszert. A kezdeti megszeppenést nagy lelkesedés váltja.” Arra is kíváncsi voltam, hogy a fenti problémák (iskolai bántalmazás, alkohol vagy drog probléma, stb.,) közül előfordult-e már / jelen van-e valamelyik az osztályban. 68,4%-a a 19 kitöltőnek nyilatkozott igennel és 31,6% nemmel.

Arra, hogy abban az osztályban, ahol a diákok megnézték egy-egy előadást milyen arányban vannak hátrányos helyzetű diákok eléggé megoszoló válaszokat kaptam. Összesen 17-en reagáltak a kérdésre, akik közül 2-en azt állították, hogy nincs az osztályukban hátrányos helyzetű diák, 1 ember szerint 1-2%-ról beszélhetünk, míg egy másik osztályban 4-5% az előfordulás. 2 válaszadó szerint 10%-a az osztálynak, egy válaszadó 15%-ot mondott, míg 4-en 20%-ra taksálták a hátrányos helyzetű diákok létszámát az osztályukban. 1 pedagógus 30%-ról számolt be, míg másik kettő 35%-ról. Egy-egy kitöltő 40, illetve 50%-ot adott meg, de akadt olyan pedagógus is, aki kislétszámú osztályokban tanít, melyekben az egész osztályt ilyen diákok teszik ki.

Mindezek után szerettem volna megtudni, hogy mennyire tartják hasznosnak a tanárok a színházi nevelési előadásokat, programokat egy 1-től 5-ig tartó skálán számítva, ahol az 1-es az abszolút haszontalant, míg az 5-ös a nagyon hasznosat jelöli. Erre a kérdésre 19-en válaszoltak, az eredmény pedig a következő lett: 4 ember nyomott a 3-as számra, azaz a közepesen hasznos válaszra, 7 ember a 4-esre, azaz a hasznosra, míg 8-an az 5-re, azaz a nagyon hasznosra.

A következő kérdésre már ismét 35 válasz érkezett, mivel a kérdőív újra összecsatlakozott azokkal, akik az elején a nemre kattintottak annál a kérdésnél, hogy hallottak-e már a színházi nevelési előadásokról korábban. Szerettem volna látni, hogy akár azok, akik már korábban részt vettek, akár azok, akik még nem, de egy kicsit utána tudtak olvasni a témának, a jövőben nyitottak volnának-e ilyen jellegű programokra. A kitöltők 100%-a nyomott az igen gombra,

viszont csak 51,4%-uk merete kijelenteni, hogy az iskola is befogadó lenne az előadásokat, feldolgozó foglalkozásokat illetően, a maradék 48,6% a talán gombra kattintott.

Fontos volt számomra annak megismerése is, hogy milyen témájú / jellegű darabokat hívnának meg a saját osztályukhoz a kitöltőim a jövőben, így néhány téma megadása mellett (prostitúció, bullying, drogvenció, stb.,) biztosítottam helyet az egyéb lehetőség kifejtésére is. Az alábbi eredményeket kaptam: 91,4%, azaz 32 fő az iskolai bántalmazás, a bullying témakörében hívna meg előadást, 65,6% vagyis 23 fő drogvencióval foglalkozó programot, 74,3%, 26 ember családon belüli problémákra specializálódott alkotást, 5,7%, 2 tanár a prostitúcióval kapcsolatos, 22,9%, azaz 8 fő az alkoholproblémákat feldolgozó, továbbá 1-1 jelentkező, azaz 2,9-2,9% hívna a nők elleni erőszak, a homofóbia, a szerelemmel vagy épp a halállal, a demokráciával kapcsolatos produkciót, esetleg olyat, ami a nemzetiségekkel foglalkozik az osztályban, vagy ami a kultúrsokkot mutatja be.

Úgy gondolom, hogy nem csak a mit, de a miért is egy nagyon fontos kérdés, vagyis, hogy mit gondolnak a pedagógusok, miben tudnak segíteni a színházi nevelési előadások és a feldolgozó foglalkozások a diákoknak, miért jó meghívniuk egy-egy ilyen programot az osztálynak. A kapott válaszok közül szeretnék beidézni néhányat, a többi pedig megtekinthető a melléklet vonatkozó részében. “A nem formális eszközök által bátrabban szólnak hozzá egy-egy kérdéshez.” “Olyan témákról lehet közösen gondolkozni, amelyek rendkívül fontosak, viszont iskolai keretek között valószínűleg a diákok kevésbé nyilvánulnának meg.” “Mélyebb önismeret, közösségfejlesztés, konfliktuskezelés, viselkedésmintákat adhat különböző élethelyzetekben” “Kézzelel foghatóvá teszi a problémát, láttat, szembesít, érzékenyít, elgondolkodtat, és lehetőséget teremt, hogy beszéljünk róla.” “A tanár akár szemléltető óráként is alkalmazhat egy színházi nevelési előadást. A diákoknak segíthet saját, vagy közösségükben élők helyzetének megértésében és feldolgozásában. A tanároknak pedig segít egy kicsit más szemszögből megismerkedni a diákokkal a különböző előadást követő foglalkozásokon.” “Az iskolai vezetéstől függ”

Végezetül arra is rákérdeztem, hogy mennyire tartják könnyen megtalálhatónak / elérhetőnek a színházi nevelési előadásokat az interneten, szintén egy 1-től 5-ig terjedő skálát használva, amire ismét elég megosztó válaszok születtek. A kitöltők 8,6%-a szerint nagyon nehéz, 31,4% véleménye, hogy nem könnyű ilyen előadásokat találni, 42,9% közepesen helyezkedik el a skálán, míg 17,1% jónak, viszonylag könnyűnek találja ezeknek az előadásoknak a “felkutatását”. Érdekes eredmény, hogy egyetlen szavazat sem érkezett a nagyon könnyű, 5-ös számmal jelzett opcióra.

Mindezek fényében az alábbi következtetésekre, megállapításokra jutottam:

Először is szörnyen elkésérítőnek tartottam, hogy a kutatás ideje alatt mindössze 35 fő töltötte ki a kérdőívet, ami elsőre arra engedett következtetni, hogy a pedagógusok többsége érdektelen a téma kapcsán. Csalódottságom nőtt, ahogy végig gondoltam, hogy a rendkívüli időszakban mennyien kényszerültek otthonról dolgozni, home office-ból, vagyis a többség az online térben töltötte napjai nagy részét, tehát lehetőség lett volna a válaszadásra. Itt meg is állhattam volna, levonva azt a következtetést, hogy egyszerűen nincs érdeklődés, ám aztán úgy döntöttem egy kicsit jobban is a dolgok után nézek és elkezdtem olvasgatni a Facebook csoportok bejegyzéseit, illetve felvettem a kapcsolatot néhány tanár ismerősömmel. A látottak és hallottak egyöntetűen ugyan arról számoltak be, mégpedig, hogy bár a tanárok idejük legnagyobb részét valóban a számítógép előtt töltik, az online oktatás, az új helyzet olyan mértékű terhet ró a nyakukba, hogy egyszerűen nem tudnak mikor egyéb dolgokra fókuszálni, mint az oktatás. A beszámolók szerint a rendszer kitapasztalása, a számtalan feladat, amit elküldtek a diákoknak és visszakaptak javítani, a tesztek-dolgozatok összeállítása és értékelése, és az online feleltetés teljesen leterhelte őket, ez is az oka tehát annak, hogy nem jelentkeztek többen a kérdőívemre válaszadóként. Ebben a megvilágításban egészen új értelmet nyert számomra a 35 fős eredmény és az, hogy ezek a pedagógusok erőn felül is időt szakítottak a témára. Ezt mindenféleképpen pozitív eredménynek értékelem.

A következő megfigyelésem a színházi nevelési előadások ismertségéhez köthető. A kitöltők 68,6%-os pozitív visszajelzése arra enged következtetni, hogy szerencsére a jelenség igencsak elterjedt hazánkban. Ezt a megállapítást támasztja alá a szinhazinevelés.hu weboldalon felsorakoztatott témérdek programlehetőség is, melyekből a pedagógusok a korosztályok és a feldolgozott témák szerint, (akár még kulcsszavakkal is) tudnak válogatni, valamint az a 76 szervezet, akik országszerte foglalkoznak gyermek-és ifjúsági előadásokkal, drámapedagógiai foglalkozásokkal stb., Ettől függetlenül, tekintettel a maradék 31,4%-ra és arra, hogy sokan elég gyenge eredményekkel szolgáltak az internetes elérhetőséggel kapcsolatban, úgy gondolom, hogy nagyon fontos lenne ezeknek a társadalomérzékenyítő programoknak a támogatása, még jobban fel kellene rájuk hívni a figyelmet, hogy azokhoz a pedagógusokhoz, azokhoz az iskolákhoz is eljuthasson a híre, akik és ahol eddig még nem hallottak róla. Továbbá maguknak a programoknak, szervezeteknek is több helyen elérhetővé kellene tenni a leírását, és a szervezéshez szükséges kontaktokat, megkönnyítve ezzel a pedagógusok dolgát. Erre törekszik például a Láthatáron Csoport is, akik időről-időre azon dolgoznak, hogy még több iskolába, még több arra rászoruló diákhoz juttathassák el a foglalkozásaikat nem csak Magyarországon, de a határokon túl is.

A megkérdezettek véleménye alapján a diákok nagyon jól szoktak reagálni a különböző előadásokra és az azokat feldolgozó foglalkozásokra, a kezdeti megszeppenésüket, zavarukat pedig hamar át szokta venni a kíváncsiság és a játékok közbeni aktivitás. A tanárok is szeretik ezeket a programokat, mivel a visszajelzésekből egyértelműen az látható, hogy szerintük a különböző társadalmi problémával foglalkozó előadások nagyon hasznosak, segítenek nekik kapcsolatot teremteni a diákokkal egy egészen másfajta módon, melynek segítségével a diákok sokkal jobban megnyílnak, olyan témákról is mernek beszélni előttük és velük, amikről korábban, hagyományos iskolai keretek között nem szoktak, ráadásul elgondolkodtatják a diákokat nem csak mások, de a saját életükkel, problémáikkal kapcsolatban is.

ÖSSZEFOGLALÁS

Ez a szakdolgozat a színházat, mint a társadalmi érzékenyítés egyik eszközét, azon belül is a színházi nevelési előadásokat, színházi nevelési programokat próbálta feltérképezni, olyan kérdésekre keresve benne a választ mint, hogy tulajdonképpen mi is az a színházi nevelési előadás, színházi nevelési program, miért hasznosak, hogyan tudnak segíteni ezek a jellegű foglalkozások a tanároknak és a diákoknak egy-egy társadalmi probléma feldolgozásában.

Egy független színházi társulat, a Láthatáron Csoporton munkásságának a bemutatásával kezdtem, mivel az egyik célkitűzésük, hogy különböző színházi nevelési előadásokon és feldolgozó foglalkozásokon keresztül közös gondolkodásra sarkallják a középiskolásokat a társadalmat érintő és ezáltal a fiatalok életében is jelen lévő problémákról, élethelyzetekről és egyfajta szemléletváltást érjenek el. A csoport a középiskolai előadásokon kívül felnőtt és gyermek előadásokat is színpadra állít időről-időre, melyek célja szintén az érzékenyítés, a közösség által gyakran tabuként kezelt témák feldolgozása.

Ezután tértem át a színházi nevelési programok pontos definiálásának megkísérlésére, melyhez több másik szerző mellett Takács Gábor, Cziboly Ádám és Bethlenfalvy Ádám gondolatait használtam fel. Az olvasott szakirodalom ismeretében megállapíthatóvá vált számomra, hogy a színházi nevelési programok napjainkban afféle gyűjtő fogalomként funkcionálnak, nem született teljesen egységes, mindenki által elfogadott megfogalmazás, ezért a szakemberek végül arra a konszenzusra jutottak, hogy minden, ami megfelel az általuk felállított 5 darab feltételnek, az színházi nevelési programnak minősül. Fontosnak tartottam, hogy ne csak a szakirodalmon keresztül informálódjak a témáról, hanem olyan szakemberek, színészek véleményét is kikérjem, akik hosszú évek óta foglalkoznak drámapedagógiával, tartanak előadásokat a középiskolások számára a legkülönfélébb társadalmi problémákat feldolgozva.

Segítségükkel olyan kérdésekre sikerült választ kapnom, mint, hogy szerintük miért hasznosak a színházi nevelési előadások, szerintük miben tudnak segíteni ezek a programok a diákoknak és a tanároknak egy – egy téma feldolgozásában, illetve, hogy mik azok a dolgok, amikre mindenképpen oda kell figyelni, ha az ember gyerekekkel foglalkozik. Arra is választ kaptam, mennyire tartják fontosnak az utánkövetést egy – egy program után.

Ha már társadalmi problémák, és azok feldolgozása, példaként a bullying azaz az iskolai bántalmazás jelenségét választottam, mint napjaink egyik legsúlyosabb, legveszélyesebb jelenségét, ami a világon több millió gyermeket érint heti rendszerességgel. A bullying fogalmának ismertetésében és a probléma körüljárásában Dr. Kulcsár Gabriella segítségét kértem, aki a Láthatáron Csoport legújabb előadásának, a Pitbull Kamilla Gimnáziumnak az előkészületeiben segített minket, mint szakmai konzulens.

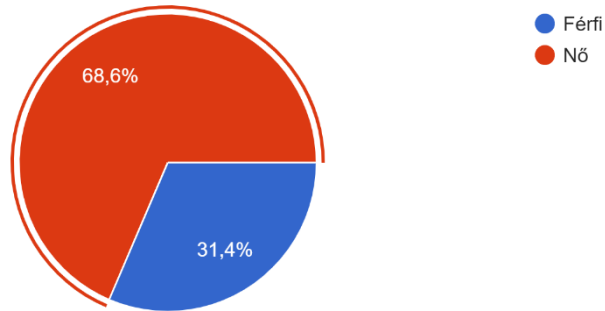
Ezután végig követtem és bemutattam az előadás alkotói folyamatát a gondolat megszületésétől egészen a bemutatóig és az első iskolai előadásig. Fontos volt számunkra a diákok visszajelzése, az, hogy hogyan érintették őket a látottak, ezért dolgozatomban erre is kitértem.

Az előadás PR és marketing kampányának részletes ismertetését is hozzávettem a témámhoz, mivel ahhoz, hogy eljuthassunk minél több arra szoruló diákhoz, iskolához az előadásunkkal, fontos, hogy a tanárok, az iskolaigazgatók és a döntéshozók, valamint a pszichológusok megismerjék az előadásunkat, szakmai berkekben elterjedjen a híre.

Végezetül pedig elkészítettem egy kérdőívet, amit kifejezetten pedagógusok számára állítottam össze, s melyben leginkább arra voltam kíváncsi, hogy mennyire ismerik a színházi nevelési előadásokat, mennyire elterjedt az oktatók körében ez a jelenség. Arra is rákérdeztem benne, hogy ők maguk részt vettek-e már hasonló foglalkozásokon, ha igen, akkor milyen témában, hogyan reagáltak rá a diákok, illetve, hogy a jövőben esetleg az iskola és a saját részükről volna-e nyitottság további színházi nevelési programokra. Ennek elemzésével zártam a kutatásomat.

Mellékletek

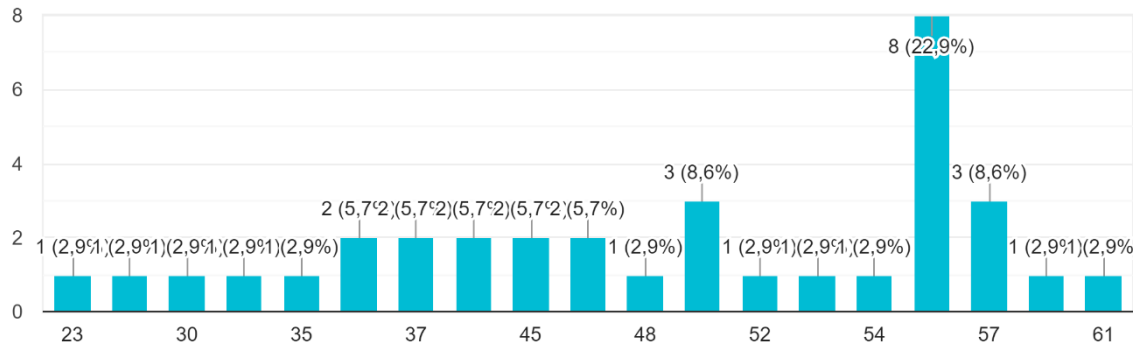
Nem:
35 válasz

1. ábra

Válaszadók nemének eloszlása

Kor:
35 válasz

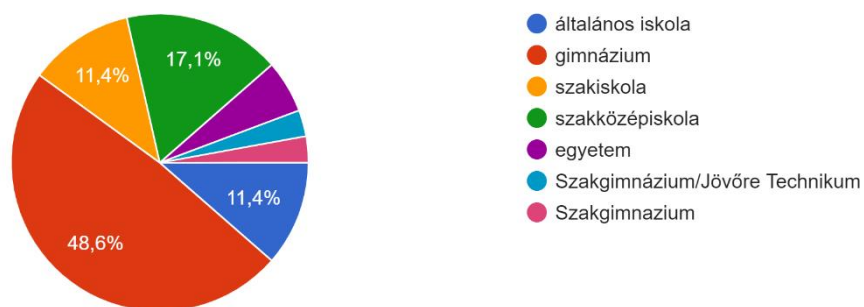

2. ábra

Válaszadók korának eloszlása

Iskola (munkahely) jellege:

35 válasz

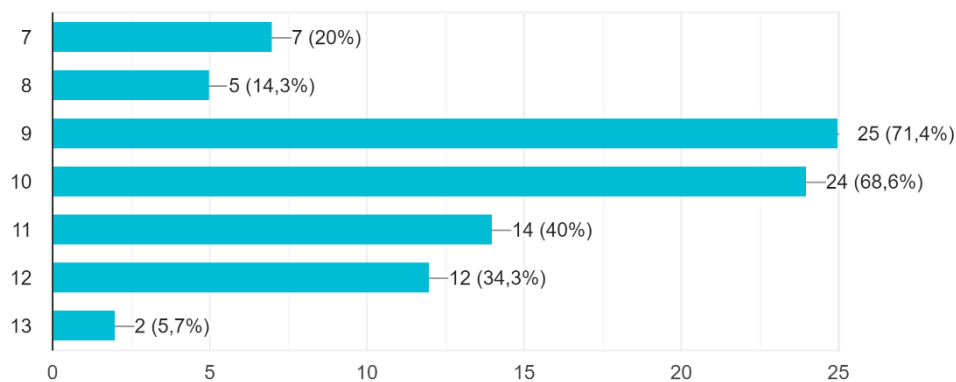

3. ábra

Válaszadók munkahelyeinek jellege

Hányadik évfolyamon / évfolyamokon tanít?

35 válasz

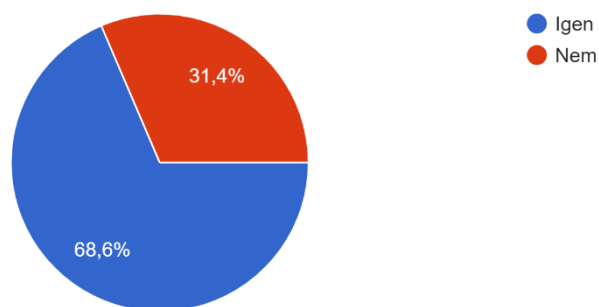

4. ábra

Évfolyamok

Hallott-e már a színházi nevelési előadásokról, színházi nevelési programokról korábban?

35 válasz

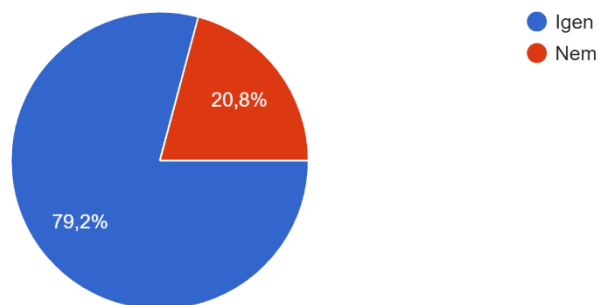

5. ábra

Színházi nevelési előadások

Részt vett már színházi nevelési előadáson?

24 válasz

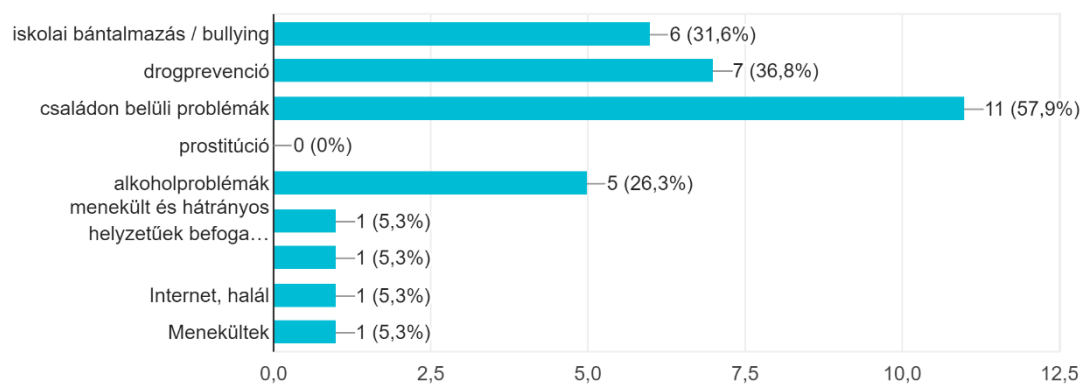

6. ábra

Részvétel eloszlása színházi nevelési előadásokon

Mi volt az előadás témája?

19 válasz

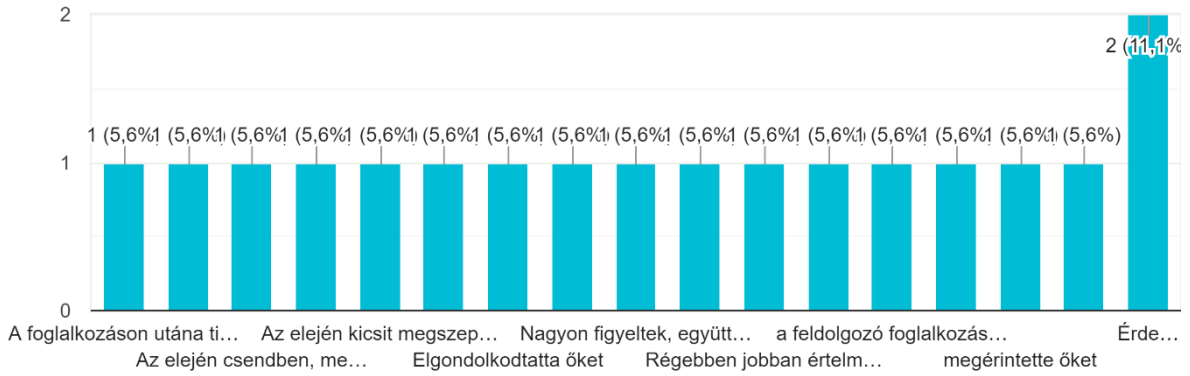

7. ábra

Az előadások témái

Hogyan reagáltak a diákok? Mennyire voltak aktívak a foglalkozáson?

18 válasz

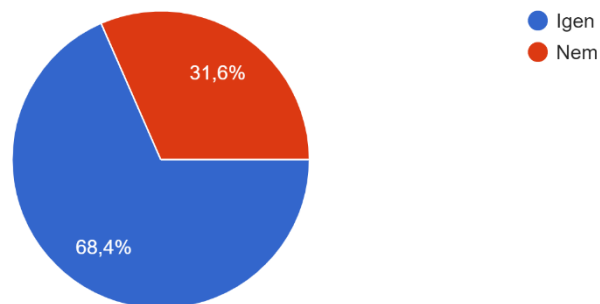

8. ábra

Diákok reakciói, aktivitásuk

Előfordultak-e a fenti problémák korábban az osztályban?

19 válasz

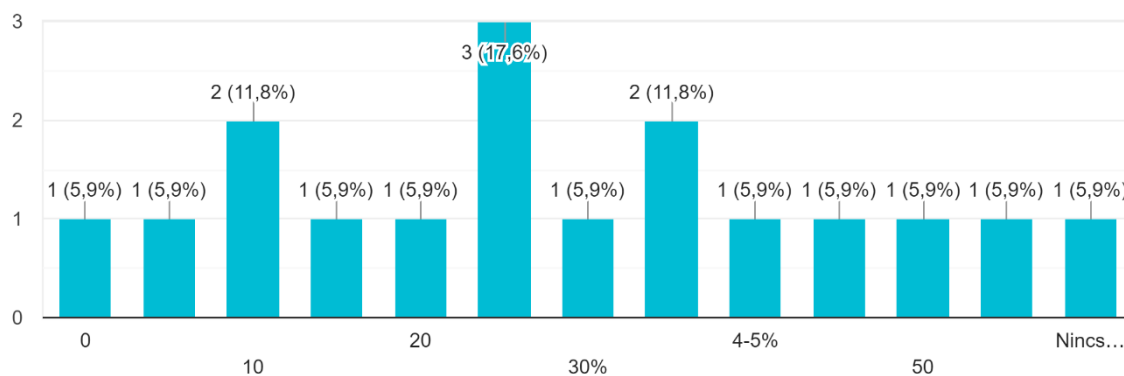

9. ábra

Problémák az osztályban

Az előadáson részt vett osztálynak hány százaléka hátrányos helyzetű?

17 válasz

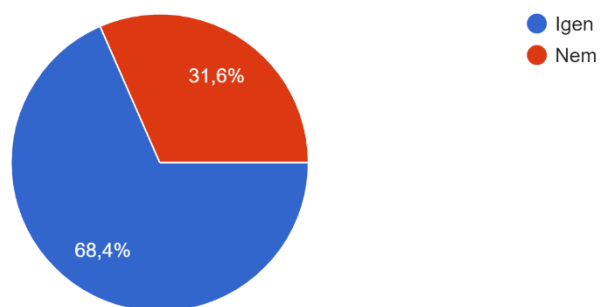

10. ábra

Hátrányos helyzetűek aránya az osztályban

Voltak-e érintettek az előadáson?

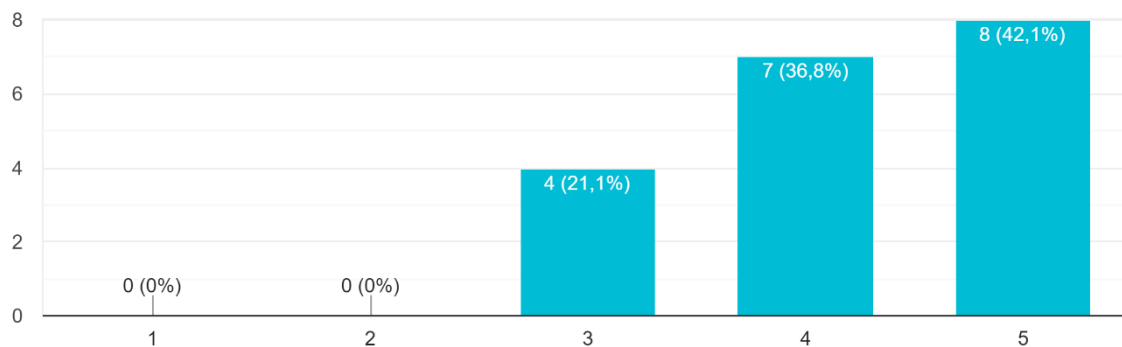
19 válasz

11. ábra

Érintettek az előadáson

Egy 1-től 5-ig tartó skálán, ahol az 1 az abszolút haszontalan volt, a 5 pedig a nagyon hasznos, hogy érzi, mennyire volt hasznos az előadás (és az esetleges feldolgozó foglalkozás) az osztály számára?
19 válasz

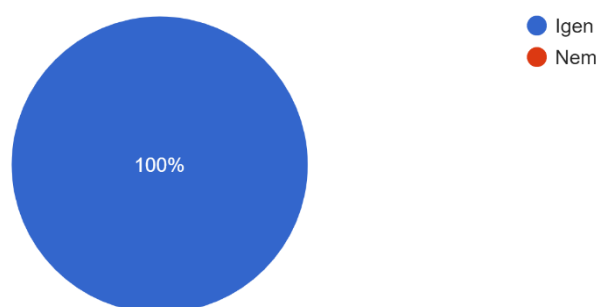

12. ábra

Eladások és a foglalkozások hasznossága

A jövőben nyitott lenne ilyen foglalkozásokra?

35 válasz

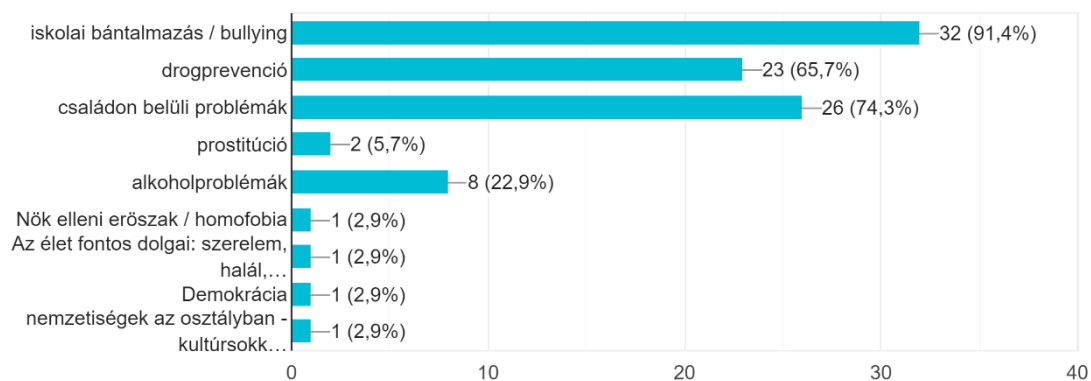

13. ábra

A válaszadók jövőbeni nyitottsága az előadásokra

Milyen témában hívná meg előadást az osztályához?

35 válasz

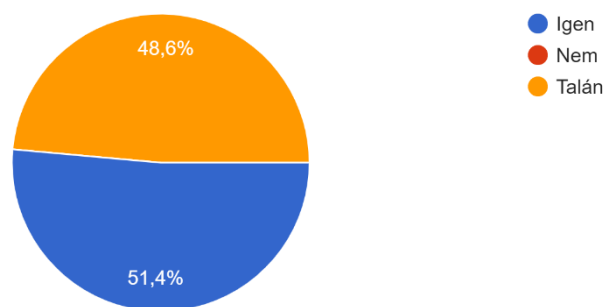

14. ábra

Előadások témái iránti érdeklődés

Az iskola nyitott-e további színházi nevelési programok szervezésére?

35 válasz

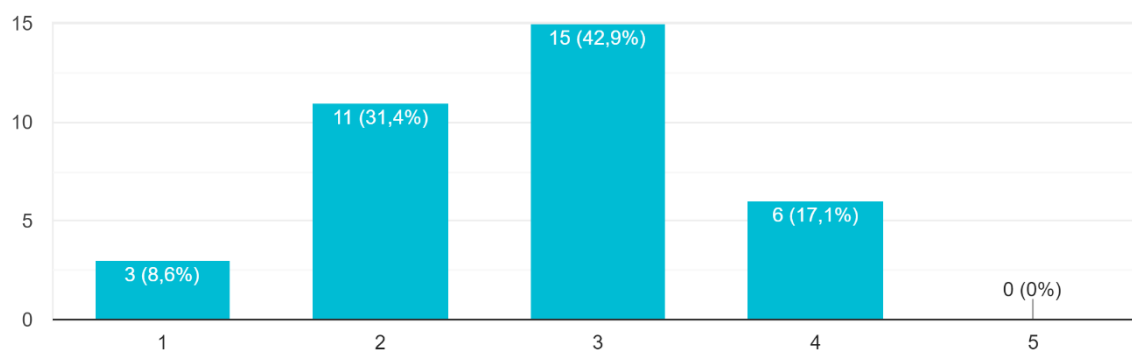

15. ábra

Iskolák nyitottsága a színházi nevelési programokra

Ön szerint mennyire könnyen megtalálhatóak / elérhetőek a színházi nevelési előadások?

35 válasz

16. ábra

Színházi nevelési előadások fellelhetősége

Irodalomjegyzék

- [1] https://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%ADnh%C3%A1zi_nevel%C3%A9s
- [2] https://szinhaz.hu/2012/07/14/miert_fontos_mirol_szol_a_szinhazi_neveles_908
- [3] (Cziboly és Bethlenfalvy, 2013: 354 – 355)
- [4] (Cziboly és Bethlenfalvy, 2013: 356)
- [5] Drámapedagógiai Magazin - Különszám 2. (2010.)
- [6] <https://www.szinhazineveles.hu/tudastar/szinhazi-nevelesi-szinhazpedagogiai-program/>

Cziboly Ádám és Bethlenfalvy Ádám (2013): Színházi nevelési programok kézikönyve. Magyarország 2013. Budapest: L'Harmattan

Kaposi László (2011): Színházpedagógiai fórum. Drámapedagógiai Magazin. 2011/1. p. 38.

Színházi nevelési és színházpedagógiai kézikönyv, szerkesztő Cziboly Ádám